પ્રાપ્તિસ્થાન

૧ સોમચંદ ડી. શાહ
જીવન નિવાસ સામે
પાલીતાણા
(સૌરાષ્ટ્ર)

૨ સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર
હાથીખાના રતનપોળ સામે
અમદાવાદ

૩ શાંતિલાલ વી. જૈન
૨૦ મહાજન ગલી
૧ લે માળે
મુંબઈ ૨

:: પ્રકાશક ::
શાહ રતિલાલ અમૃતલાલ (વકીલ)
દોશીવટ બજાર,
પાટણ. (ઉત્તર ગુજરાત)

મૂલ્ય એક રૂપિયો

ખમીર, જેણે જૈન શાસનની વફાદારી માટે પોતાનું સર્વસ્વ સમાન ગણાતો ગ્રંથ હોડમાં મુકી ભોજનને અગ્નિસાત્ કરી દીધું કે " ક્યાં આગો તૈલી અને ક્યાં સર્વજ્ઞ જ્ઞાનભગવંત એઓની સાથે ભોજ તમે તમારી સરખામણી કરવા માંગો છો? આવું બોલતાં તમે શરમાતા નથી " આવો ધનપાલનો શાસન પ્રત્યેનો અદ્ભુત ભાવ જોઈ મારા હાથ તેઓની પાસે નમી પડે છે ધન્ય છે... ધર્માભિમાની ધનપાલને! એક કાણીકોડી ના સ્વાર્થ માટે ધર્મને મુકી દેનાર મારી નિર્બળતા અને સ્વાર્થ સાધના જોઈને મને તમ્મર આવી જાય છે હાય...! હૈયા રૂપી નાગણે મને ભારી ભરડો દીધો છે

વળી બીજા પ્રકરણમાં જગડુને જોઈ હું આહા... હા... હા... ખમીર સાત્વિક ઉદારતા જગડુને જોતાં મારું હૈયુ તેઓ પ્રત્યે ઓવારી જાય છે જ્યારે પૈસામાં જ નાચતી નરી શક તેની કમાણી આપણ [illegible] ત્યારે પૈસા કમાવવાના [illegible], તે [illegible] આનાજ મન [illegible] નહીં, પરંતુ વગર માંગે જૈન અર્હંતને [illegible] વિના, [illegible] વિના એ આપે [illegible] ત્યારે મને [illegible] [illegible] [illegible] નથી [illegible] નહીં [illegible] અને [illegible] [illegible] નથી, આ જગડુના દાનનું [illegible] [illegible]

ત્યારે સમ્યકત્વ કેવું અણમોલ રત્ન છે, એમાં પણ શ્રદ્ધા, આચરણ પ્રત્યેનો તરખાટ કેવો જગાડે છે. એનું આબેહુબ ચિત્ર મારા મન કોતરી ઉપર કોતરાય છે, દશદશ જનને સંયમ માર્ગે પ્રતિબોધી આહારનો કોળિયો એઠો લગાડવો, આમાં મને સમ્યકત્વના આધ્યાત્મિકતાનો મહાન દારૂગોળો દેખાય છે; જે બ્રહ્માંડના પામાર તત્ત્વોને તોડી ફોડીને ચૂર્ણ કરતો ચૂરા કરીને જંપે છે, વગેરે દેખાય છે ત્યારે, મારા નિયમો 'બાપા મારી મા... ડાળ ઉપરથી શિરા ઉપર જા' ની ઉક્તિ માગમાં સાર્થક થાય છે,

વધુ એક પૃષ્ઠ ખડ વટાવતા હુ સિધ્ધસેન ને જોઉ છુ કે એના અફાટ જ્ઞાનમા કોઈ ફાટ દેખાતી નથી એવા અપ્રતિમ જ્ઞાનના સમ' સિદ્ધસેનને પણ પલકવારમાં સમય સુચકતા વાપરી વૃદ્ધવાદી કાયમ માટે પોતાના ચરણનો ઉપાસક બનાવી દે છે, સિદ્ધસેને પણ મનમા કરેલા નિશ્ચય મુજબ સહર્ષ રીતે વૃદ્ધવાદી મુનીના શિષ્ય બને છે ત્યારના મનના નિશ્ચયની સોદાબાજી જોતા જ્યાં ત્યાં ભટકતા ચકલા જેવું મારુ સ્વરૂપ જોતા, અગડ બગડં ટેકડા માનતો પેલો વાંદરો યાદ આવે છે...

વળી આગળના પડદામા એજ વૃદ્ધવાદી મુનિનુ શિષ્ય પ્રત્યેનુ અપ્રિતમ વાત્સલ્ય દેખાય છે, દમક દમક કરતા વૃદ્ધવાદી સાથે સિદ્ધસેનની પાલખી ઉપાડી સિદ્ધસેનના દોષનું નશ્તર ઓપરેશન કરે છે, ત્યારે સર્જનોના હૃદય કેન્દ્રમાંથીની ઓપરેશનની કુશળતા અને ચિવટતાને દંગ પમાડે તેવી તેમજ ગૂમડા કાપતા પહેલા ઈથર લગાડવાની વૃદ્ધવા

જે ફાલીફૂલીને જે અખાડાના ઘડા જેવું રૂપ લીધું છે; આવું રૂપક કોઈ કરનાર થયું નથી આજે પાપ કરનારો પોતાને તાલબાજ હોશિયાર તરીકે ઓળખાવે છે. એ બિચારાનું શું થશે એમ આ કથાના સાર પાડી જાયછે.

નાગદત્ત પોતે બારબાર વર્ષ સુધી પોતાના મકાન બનાવવામાં લોહીના પાણી કરી રહ્યો છે અને નાગદત્તને જ્ઞાની કહેછે કે તારું સાત દિવસનું આયુષ્ય બાકી છે શાના ધમપછાડા કરી રહ્યો છે ? આ વાત આજના મકાન માલીકોને સમજવા જેવીછે કે મકાન માટે આજે જે ઉત્પાત ચાલી રહ્યા છે એ મકાનમાંથી એકવાર મુરદે ટાઈટ બાંધીને તમને લઈ સ્મશાનમાં અગ્નિની ચિતામાં બાળી નાખશે, સાડા ત્રણ હાથના શરીરને એ મુઠી ગજામાં ફેરવી નાખશે માટે અનંતના પ્રવાસે ઉપડતા પહેલા અંદર રહેલો અનંતને ઓળખી રહો. નાગદત્તના ઘરે જન્મેલો પુત્ર એ પૂર્વભવમાં નાગદત્તનો મિત્ર હતો એ નાગદત્તની આબરૂ મિલકતને મિટ્ટી ધાણધાણ કરી નાખશે એજ પુત્રને આજે નાગદત્ત રમાડી રહ્યો છે નાગદત્ત રમાડતા રમાડતા જાગી રહ્યો છે. તેમાં એ પુત્રની પેચાળની ધાર ભાળવામાં પડે,

તે જમાનાને પણ અજ્ઞાનતાના કારણે ખાઈ રહ્યા છે. માનવનો આત્મા આજ અસ્થિર બન્યું છે, વળી પુત્રો દુશ્મન બને છે. પતિ એજ માતા બને છે ઇત્યાદિ જ્ઞાની ભગવંતના પ્રેક્ટીકલ [illegible] બા સ્થાનક કહી જાય છે [illegible] સંસારમાં કોઈનો મિત્ર કે શત્રુ ગણાતા જેવા નથી, [illegible] જેવા પ્રસંગે સમાન ભાવ કેળવી, મનુના હિત માટે એવી

પ્રેમ મોહનું દ્વંદ્વ

(૧) નાના પટમાં રહેતું ખાબોચિયાનું પાણી ગંદુ છે, તેવી રીતે મોહ એ ગંદો છે! વિશાળ પટમાં રહેતું નદીનું પાણી સ્વચ્છ છે, તેમ વિશ્વના વિશાળ પટમાં રહેતો પ્રેમ એ સ્વચ્છ છે!

(૨) મોહ એ પાણીનો પરપોટો છે, પ્રેમ એ સાગરના પાણી જેવો વિશાળ ગુણોનો ખજાનો છે પ્રેમ એ પ્રકૃષ્ટ પંથથી પ્રગતિનો પ્રકાશ છે, મોહ એ મરણની મોંકાણ છે.

(૩) પ્રેમ અત્તરોને સ્થાને છે, મોહ તેલને સ્થાને છે. અત્તરમાં કુદરતી સુવાસ છે તેલમાં કુત્રિમ સુવાસ છે, તેમ પ્રેમ-અત્તરમાં કુદરતી વાત્સલ્યની સુવાસ છે મોહમાં સ્વાર્થની કૃત્રિમતા છે

(૪) અત્તર, કપડામાં નાખશો તો એ ડાઘાના કલંક તરીકે નહિ રહે, તેલ કપડામાં નાખશો તો એ ડાઘાના કલંકની કહાની બનશે, તેવી રીતે પ્રેમમાં વાસનાના કલંકને સ્થાન નથી, મોહમાં વાસનાના કલંકની કહાણી છે

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ ૧

[illegible]

[illegible]

[illegible]

થયું દાંતને કચકચાવી સિંહ જેમ ત્રાડ પાડે તેમ ધનપાલે ગર્જના કરી નહીં બને! નહીં બને! નહીં બને! ભોજ તમારી ભેળાઇ લાજે છે મહાશય હું તમારો પંડીત ખરો પણ પાંડુ (ઘાટી) નથી માટે આવી વાત કરવી શોભતી નથી ક્યાં ઘોડો અને ક્યાં ગધેડો, ક્યાં ખજવો ક્યાં ચંદ્ર, ક્યાં કાંકરો અને ક્યાં મેરૂ, ક્યાં ૩૨ ક્રેડ મુકુટબંધી રાજાનો માલિક ભરત અને ક્યાં તૃણ સમાન ભોજ, ક્યાં ધર્મના રહસ્ય દેનાર આદિનાથ તીર્થંકર, ક્યાં સ્ત્રી પાસે વારાંગનાની જેમ નાચનાર મહાદેવ ક્યાં ઇન્દ્રપુરી સમાન અયોધ્યા ક્યાં ઈમાન હું પણ ઇન્સાર કરનાર ધારા નગરી

ભોજ પણ વાત સાભળતા ફફડી ઉઠયો, હાય! મારું અપમાન, હું કોણ મને ઓળખ્યો સર્જનનો સંહાર મારા હાથમાં છે હૈ ત્યારે એ લાડવો ખા! ધગધગતી ચિત્તા તૈયાર કરાવી અને ધનપાલનું સર્વસ્વ સમાન એ ગ્રંથ બાળીને ખાખ કરી નાખ્યો. ધનપાલની વર્ષોની મહેનત ક્ષણવારમાં વણસી ગઈ

ધનપાલને....... આ જોતાં બારે તમ્મર આવ્યા હૃદય ભાંગીને ભૂક્કો થઈ ગયું માથા ઉપર જાણે વીજ પડી તેવો આઘાત થયો પરંતુ જૈન ધર્મના કર્મ સિદ્ધાંત દ્વારા આત્માને સમજાવતાં માંડ માંડ ઘરે આવ્યો

પુત્રી તિલક મંજરીએ પિતાનો ગુસ્સો જોતાં તે સ્તબ્ધ બની ગઈ વનાવસ્થામાં શોકની કાંતિમાં દેખાઈ, પિતાજી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

થયું દાંતને કચકચાવી સિંહ જેમ ત્રાડ પાડે તેમ ધનપાલે ગર્જના કરી નહીં બને! નહીં બને! નહીં બને! ભોજ તમારી ભેજાઇ લાજે છે મહાશય હું તમારો પંડીત ખરો પણ પાડુ (ઘાટી) નથી માટે આવી વાત કરવી શોભતી નથી ક્યાં ઘોડો અને ક્યાં ગધેડો, ક્યાં ખજવો ક્યાં ચંદ્ર, ક્યાં કાંકરો અને ક્યાં મેરૂ, ક્યાં ૩૨ ક્રોડ મુકુટબંધી રાજાનો માલિક ભરત અને ક્યાં તૃણ સમાન ભોજ, ક્યાં ધર્મના રહસ્ય દેનાર આદિનાથ તીર્થંકર, ક્યાં સ્ત્રી પાસે વારાંગનાની જેમ નાચનાર મહાદેવ ક્યાં ઇન્દ્રપુરી સમાન અયોધ્યા ક્યાં ઈમાન શું પણ ઇન્સાફ કરનાર ધારા નગરી

ભોજ પણ વાત સાંભળતા ફફડી ઉઠયો, હાય! મારું અપમાન, હું કોણ મને ઓળખ્યો સર્જનનો સંહાર મારા હાથમાં છે હે ત્યારે એ લાડવો ખા! ધગધગતી ચિત્તા તૈયાર કરાવી અને ધનપાલનું સર્વસ્વ સમાન એ ગ્રંથ બાળીને ખાખ કરી નાખ્યો. ધનપાલની વર્ષોની મહેનત ક્ષણવારમાં વણસી ગઇ

ધનપાલને...... આ જોતાં ભારે તમ્મર આવ્યા હૃદય ભાંગીને ભૂકો થઇ ગયું માથા ઉપર જાણે વીજ પડી તેવો આઘાત થયો પરંતુ જૈન ધર્મના કર્મ સિદ્ધાંત દ્વારા આત્માને સમજાવતાં માંડ માંડ ઘરે આવ્યો

પુત્રી તિલક મંજરીએ પિતાનો ચહેરો જોતાં તે સ્તબ્ધ બની ગઇ વાતાવરણમાં શોકની છાયામાં દેખાઈ, પિતાજી

આજ આપશ્રીનું આમ લગ્ન હૃદય કેમ થઇ ગયું લાગે છે. મારી સમજણમાં તો ભૂલ નથીને

બેટા... ....તારું એમા કંઇ વળે તેમ નથી જે થવાનુ હતુ તે થયું

પણ.... વત્સલથી હે તાત મને કહો તો ખરા ! કેટલી વાર મોટાથી ન થાય તે નાનાથી બની જાય છે. મોટા હાથીને હંફાવનાર મચ્છર ન હોઇ શકે; માટે પિતાજી જે હોય તે કહો

બેટા આજ વર્ષોની મહેનતથી આદિનાથ કાવ્ય રચાયેલું સર્જન પણ સુંદર થયેલું રાજા ભોજને બતાવ્યું ! ભોજને ગમ્યુ પણ ખરું પરંતુ અહંકારની આગમાં, નામનાની નાગણ માં ગર્વના ગાળામા એ ગ્રંથ રાજા ભોજે ખત્મ કરી નાખ્યો હવે તો રહી છે ફક્ત તેની રાખ એમ કહીને અથ થી ઇતી સુધી ધનપાલ તિલક મંજરીને આંસુના દીબકા ભરી ભરી દાસ્તાન કહી રહ્યો હતો.

ત્યારે વચમાં તિલક મંજરી બોલી પિતાજી ચિંત્તા ! કોઇ ચિંતા કરવાની જરૂર નથી એ આપશ્રીનો ગ્રંથ મને કંઠસ્થ છે આપ કહો તો હમણાં સંભળાવી દઉં.

બેટા પણ તને કેવી રીતે એ યાદ રહ્યો પિતાજી ! દેવગુરુ ધર્મની કૃપાથી એકવાર વાંચનથી મને હૃદયગમ બની ગયો છે

બેટા બોલ ત્યારે ગ્રંથ ! તું બોલ અને હું લખું બસ એ ગ્રંથ તિલકમંજરીના મુખમાંથી બહાર બ્રહ્મ વાણીની મધુર ધ્વનિની જેમ નિકળવા માંડયો અને (ધનપાળે લખવા માંડયે અને ફરી એ ગ્રંથ સાહિત્ય જગતમાં સોનાની જેમ ચળકી ઉઠયો એનું નામ આદિનાથ–કાવ્યના બદલે પછી રાખ્યું તિલકમંજરી.

પ્રકરણ ૨.

ધનનો એકકો

ગરીબને ધન આપતો, દીનતાને ધૈર્ય દેતો, અભિમાનને હાકોટો આપતો એક વીર પુરૂષ ચૌદમા સૈકામાં થઇ ગયે જેની કીર્તિ આજ પણ અમર રીતે ગુંજી રહી છે

એ કીર્તિને સ્થાપન કરનાર સંવત હતી ૧૩૧૫ની, એ કીર્તિ તરીકે ગવાનાર હતો જગડુ.

વાત એમ હતી સાલ ૧૩૧૫માં દુકાળે માઝા મૂકી હતી. એનો વિકરાલ પંજો ગુજરાત કાઠીયાવાડ કચ્છ, મારવાડ પ્રદેશ પર સપ્રમાણનો પડયો હતો. પરિણામે અ.ધંનની ધરતીમાં ન બનવાનું બની રહ્યું હતું

જ્યારે મો માંગી સંપત્તી દેવા છતાંએ ૦।. શેર અનાજ મલતું નહીં ત્યારે ચપટી અન્ન માટે હાજરીનું પુરૂં કરવા માટે પ્રિય પ્યારી પત્નિને ફીટકાવનાર બન્યા હતા. પતિબંદા ! એ વિકરાળ કાળમાં માતા પોતાની કુખે ઉત્પન્ન કરનાર પુત્રને નજીવા ધાન્ય માટે તરછોડીને તજી દેતા હતા, ભાઇ બહેનને તો બહેન ભાઈને થોડા અન્ન દાણા માટે દગો દેવામાં પાછી પાની કરતા નહીં

સહુના હૃદયમાં આ પ્રક્રિયા કરતાં ભારે આંચકો અનુભવાતો, ભારે દુઃખ થતુ, ભારે સણસણાટી થતી, પરંતુ કાળના વિકરાળ કાળ પાસે આજ સહુ કોઇથી હૈયાની ઉમદા વિચાર શ્રેણી આજે કાળ પામી ગઈ હતી

જગડુની વખારમાં લાખો કરોડો મણ અનાજ ભર્યું હતું; જ એને થયુ આવી તક ફરી નહીં મલે કમાવાની તક તો અનેક મલશે. દેવાની તક નહીં મળે જ્યારે લાખો માણસો અન્ન વિના તરફડતા હોય ત્યારે પૈસા કમાવા જેવી નાલેશી બીજી કાઇ હોઈ શકે !

ન્યાય, નેકી એ એનુ જીવન હતું હૃદયની પવિત્રતા એજ એનું ભુષણ હતું. ઉદારતા દાની એજ એનુ સર્વસ્વ હતું.

ભગવાન મહાવીરના ધર્મને પામેલો જગડુ દુષ્કાળ ગ્રસ્ત વિસ્તારમાં લાખો મણ અનાજ વિના મૂલ્યે મોકલતો

હતો. સહુ કોઈને મોં માગ્યું ધન આપતો મિષ્ટાનોના ભોજન દેતો હતો તેના દાનના મુખ્ય કેન્દ્ર સ્થાનો હતા. દિલ્હી, પાટણ, ખંભાત, ધોળકા, ત્યાંથી અવાંતર નાના ગામોમાં પણ સેંકડો મણ અનાજ જતું હતું. ગામડે ગામડે જગડુના ધર્મ જૈન શાસનની જય બોલાતી હતી

દુન્યવી સ્વાર્થને તજનારો જગતમાં અલૌકીક સર્જન કરનારો બને છે. સ્વાર્થની તીલાંજલી દેનારો પરમાર્થના પરમ પુરુષાર્થને પામે છે. લોભથી લૂંટાનારો નહીં પણ લોભને લૂંટનારો હૃદયની પવિત્રતાને પામે છે.

આજે કોઈને ચા ને બીડીનું વ્યસન હોય છે તેમ જગડુને દાનનું વ્યશન હતું દાન વિના તેણે ચેન ન પડે ઉદારતા કર્યા વિના કળ ન પડે, બીજાને આપ્યા વગર તાજગી ન આવે.

આજ જગડુએ દાન શાળાનો વિસ્તાર કરતા કરતા ૧૧૨ દાનશાળા દેવાવી જે દાન શાળાએ દુષ્કાળને સુકાળમાં ફેરવ્યો તૃષ્ણાને તૃપ્તિમાં ફેરવી, ભૂખ જવાળાને જલમય બનાવી

એમ કરતાં કરતાં જગડુની ખ્યાતી વિખ્યાત બની ત્યાં જગડુને કોઈએ કહ્યું મહાત્મન ખાનદાન કુટુંબ જગ સમસ્ત હાથ ધરતાં લાજે છે માંગવું તેને મરવા બરાબર છે. પાચવું તેનું યમ દ્વારે પગોંચવા જેવું લાગે છે.

તરત જગડુએ ખાનગી આવાસ ખોલ્યા જેમાં પોતાનું બારણું બંધ, દેવા માટે એવી બારી રાખી યાચનારનુ મુખ દેખાય નહીં. હાથની રેખા ઉપરથી માણસને આપીને યોગ્ય સોનું અપાતું સુવર્ણ હીરાના ઘરેણાં ને યોગ્ય તે ઘરેણાં અપાતા હીરા ને યોગ્ય હીરા જડીત રત્નો અપાતા.

આ વાત પ્રત્યક્ષ જોઇ એક મુસાફર વિરમગામના યુવાન રાજવી વિશળદેવને વાત કરી વિશળદેવ હસ્યો દુષ્કાળમાં વાણીયો આવી રીતે દાન કરે ગાંડા જેવી વાત છે. પથ્થર કે વળી પારસમણી બનતો હશે વાણીયો અને ઉદાર ! ન બને ન બને !

મહારાજ એમ કોની ઠેકડી ઉડાવવાથી જગડુ ને જે જોઇને આવ્યો છું. તે તમારી ઠેકડી ઉડાવશે માટે આપ જાતે જોઇએ આવો

પથિકની વાત સાંભળી વિશળદેવે કચ્છ ભદ્રેશ્વર તરફ પાદપંથ લંબાવ્યા. વેગવાન સાધનમાં પહોંચ્યો છેક ભદ્રેશ્વર ભણી મહારાજ વીસળદેવ જગડુના ખાનગી આવાસમાં છુપા વેષમાં આવી હાથ ધર્યો. જગડુને હાથની રેખા જોતાં થયું કોઇ મહાન રાજવી આજે આપત્તિમાં છે હાથમાં રહેલી મુદ્રિકા આદિ આભુષણો કાઢી આપ્યા, બીજો હાથ ધર્યો તરત જગડુએ બીજા હાથના રત્નમય વિંટીઓ મુદ્રિકાઓ કાઢી આપી.

બહારથી અવાજ આવ્યો અજબ જગડુ દાન દે છે. ત્યારે જગડુએ કહ્યું જગડુ દાન દેતો નથી. પરંતુ દેનારૂં ભાગ્ય જગડુ પાસે લે છે

પછી વિશળદેવે, જગડુની અન્ન શાળા, ભોજનશાળા વસ્ત્રશાળામાં ગયો, જ્યાં એકમાં ઘી થી તરબોળ મિષ્ટાનો હતા બીજામાં રેશમી ઝરીનાં કપડાંઓ વિગેરે દેવાતા જોઈ વિશળદેવ અ ભોજ બની ગયો, એના મોઢામાંથી સરી પડ્યું, જગતમાં ઘણા દાનેશ્વરી જોયા પરંતુ જૈન શાસનના ધર્મને વધાવનાર જગડુ જેવો દાનેશ્વરી જોવાયો નથી

ધન્ય જગડુ

પ્રકરણ ૩

આચારના સ્થંભ એ સુરીશ્વરજી

(૧) પ્રાસાદમાં પેસેલું શલ્ય પ્રાસાદને નામશેષ કરે નદીનો મહાબંધ તૂટે તો ઠેર ઠેર જેમ તારાજી નોતરે શરીરમાં રહેલું શલ્ય જો ઉપેક્ષનીય બને શરીરને ખુવાર કરે તેમ અજે નગરમાં શલ્ય રૂપ સમાચાર મળતા આ [illegible]

હા. એ સમાચાર એવા હતા કે તેનો જો કોઇ ઉપાય ન થાય, કે ઇલાજ ન મળે કે ઔષધ કારગત ન નિવડે તો વિધર્મીઓના ધસમસતા ઘોડાપૂરના એંધાણ દેખાય છે. સાચી સ્યાદવાદ સંસ્કૃતિ ઉપર શમશેરો તાણી છાતીએ ઉભેલી દેખાય છે, જૈન શાસન ઉપર આસને અડતી અગન જવાલાઓ દેખાય છે.

શેના હશે એ સમાચાર ! અનાર્ય સંસ્કૃતિના દરિયાના પ્રવાહમાં તણાઇ જનારા પૈસાના પ્રવાહમાં પૂરાઇ જનારા પાવૈયાઓના, દ્રષ્ટિરાગના દુષ્ટ દલિતોના !

ના....... ન હતા એ સમાચાર રોગના કે શોકના લડાઇના કે યુદ્ધના, પૈસાના અવમૂલ્યન કે ચલણી નોટોના નાશના ! તેના કરતા એ વધુ જરૂરી અને મૂલ્યવાળા જૈન ને માટે હતા આચાર્ય ધર્મઘોષ સૂરિના સ્વાસ્થયના.... ...

વાત એમ હતી કે આચાર્ય શ્રી ધર્મઘોષ સૂરીશ્વરજી મ પ્રતિક્રમણ કર્યા પછી બેઠા હતા. અને અચાનક તેમને કાળો ફણીદાર સર્પ ડસ્યો હતો અને એ સર્પના ઝેરે શરીરમાં પારાવાર વેદના પ્રસરાવી હતી....

આ બિના સઘના માણસને ખબર પડતાં પ્રત્યેક જૈન નો બચ્ચો સૂરીશ્વરજીને સારૂ ક્યારે થાય એના માટે અખુટ આતુર હતો, સૂરીશ્વરની વેદના સમાવવા માટે નામાંકીત વૈધ, ભૂવા, મંત્ર, તંત્ર વાદીઓ આવી ગયા હતાં,

સહુએ રાહુના ઉપાયો કર્યા પરંતુ તેમાંનો એકે ઉપાય કારગત નિવડયો નહીં

ઘટિકામાં કાળ ધસમસાટ ચાલતો હતો, તેમ મુંઘવી ચિંતા પારાવાર વધથી હતી પરંતુ સૂરીશ્વર પોતાની સાધના માં તલ્લીન હતા

સૂરીશ્વરે પોતાના આત્માને ખુબ કેળવ્યો હતો અંતરાત્મા સાથે જેઓ સદા સર્વપળે વાત કરતા હતા. સર્વ ક્ષેત્રમાં તેમનો એ ગુંજારવ હતો સર્વ સાથે એજ મસલત હતી સર્વ ભાવમાં એજ એમનું ધ્યેય હતું કે આત્માનું ઉર્ધ્વગમન કરવું.

એથી આ સૂરીશ્વરજી આત્માને અનુકુળ વિચાર કરી રહયા હતા. અને આત્માંના પ્રેરાએલા જરૂરી ઉચ્ચાર કરી રહ્યા હતા, અને આત્માંના રાહ ચિંધે કઠોર આચાર પાળી રહયા હતા, જૈન શાસન પ્રત્યે તેમનો પ્યાર પરાકાષ્ટાએ હતો, તેઓ કહેતા હતા, જૈન શાસન એજ આત્માંને ચાલવા માટેનો સાચો માર્ગ છે

નાળિયેર બહારથી લાલ હોય છે અને અંદરથી સફેદ હોય છે. તેમ આ સૂરીશ્વરને બહારથી, વેદના પારાવાર હતી પીડાનો કોઈ સુમાર નથી, અને અંતરમાં કોઈ ઉકળાટનો દાઘ નથી

ધરે તો આ મહાપુરુષ પોતાની વેદના હવાવારમાં

તેઓ સમતાની ડાળી ઉપર ઝુલતાં હતા ત્યાં શાશ્વત સુખની કોયલો ટહુકારા કરી રહી હતી.

એ સૂરીશ્વર સંસારમાં વિષય કષાયથી સળગતા જીવો માટે, આર...ર...રની આહ પોકારતા પથિકો માટે ! સમજો કે વિષય વ્યાધિની ગ્રીષ્મઋતુમાં ઘેઘુર વડલાની છાયા સમાન હતા

સંસારમાં ચારે બાજુ વિષય કષાયના ભડકા બળી રહ્યા હતા, છતાં એ ભડકામાં રહેવા છતાં એ નામશેષ જેઓ બળ્યા નથી, સંસારના સમુદ્રમાં ઉંધા પ્રવાહે તરી જેઓએ તરવાનો સાચો રાહ આપ્યો છે, એ મહાપુરુષને વ્યાધિ થતા ઉપાધિ અનેકમે થઈ; ઘા અહીં લાગ્યો છે, લોહી બીજાને નિકળ્યું છે, કેવું આશ્ચર્ય !

એ મહાપુરુષે આપેલ સંદેશને વહન કરનારા મહાત્માઓની પરંપરામાં આજે પણ યત્ કિંચિત આચાર દેખાય છે, એ પણ... એ મહાપુરુષનો પ્રભાવ છે, આજના વિજ્ઞાન સ્પુટનીક યુગમાં ભૌતીકવાદીઓ કહે છે કે ચમત્કાર બતાવો...

શું આ ચમત્કાર નથી કે આજે વિષય કષાયની સીમાતીત સીમાઓ સળગી રહી છે જ્યારે નાટક સિનેમામાં લોકો ચકચૂર બન્યા છે જ્યારે સ્ત્રીના નેત્ર પલ્લવમાં જળના પ્રવાહની જેમ જેઓ જીવન વીતાવી રહ્યા છે ત્યારે પણ એ અંગના પગલે પત્કિંચિત ચાલી ધર્મનો સાચો સંદેશ જૈન ત્યાગીઓ આપી રહ્યા છે

શું આ મહાપુરુષ કોઈ ગૂઢ રહસ્યોને જાણતા ન હતા, કોઈ મંત્ર, તંત્ર, સાધ્યા ન હતા કોઈ દેવ દેવીને હાજરા હજૂર કરી શકતા ન હતા, બધું એ મહાપુરૂષ જાણતા હતા, છતાં એ જો મહાપુરુષ શરીરથી નિર્લેપ કેમ બની ગયા ! જીવલેણ વ્યાધિમાં જેતું ઔષધ લેવા રૂવાટું પણ ફરકતું નથી.

કારણ મહાપુરૂષ સમજતા હતા કે સંસારમાં પ્રાપ્ત કરેલું ભોગવવું એ જ તેઓ પાપ સમજતા હતા ભોગવવાથી તો ટાઈફોઈડની વ્યાધિમાં ભજીઓ દૂધપાક આરોગીએ તો જેવી દશા થાય તેવી દશા આપણી આ સંસારમાં થાય.

જો કે દૂધપાક ખાતા થોડા આનંદ તે વખતે અનુભવાય તેમ સંસારને માટે કરેલો ઉપયોગ તે વખતે શાંતિ ક્ષણવાર આપી દે પછી શું ! ખણુજવાને ખણ કરવા જેટલી શાંતિ પછી ઘોર બળતરા—

આ મહાપુરુષ ધારે તો ચપટી વગાડીને સારૂં કરી શકે તેમ છે એમ પ્રત્યેક જૈન સમાજનો માનવી માનતો હતો પરંતુ આ સૂરીશ્વરને તે માટે ઉપયોગ કરવાનું કહેવું એ પણ તેઓ વાઘની ગુફામાં જવા જેવું સમજતા હતા.

પ્રકૃતિના સનાતન તત્વોના સ્વભાવને તેઓ સમજી શકતા હતા, તેથી તેઓ કાર્મિની કંચન કાયાથી બહાર રહેવાઈને પ્રકૃતિના અગમ નિગમ રહસ્યો પામ્યા હતા, એ ગૂઢ રહસ્ય જેઓ પ્રાપ્ત કરે છે તેઓ ધ્યાનસ્થ યોગી બની જાય છે. સાચા સુખના માલિક તેઓ જ બનતા હોય છે.

આચા માલિક કોઇ દિવસ મનસ્વી બનતા નથી. મળે
ભોગવવું એ જૈનનો સિદ્ધાંત નહી પણ જનનો સિદ્ધાંત સમજે

કોઈ ઉપાય કારગત ન નિવડ્યો ત્યારે હજારો હૈ
ડુસકે ડુસકે રડી રહ્યા છે ઉપચાર કરવા છતાંએ કોઇ ઉપ
ન મળતા તેઓ ગુમરાહ ગુમ વી બેઠા છે

અનેક ઉપચારો કરવા છતાંએ કોઇ ઉપાય કારગ
નિવડયો નથી, કોઈ ઉપચાર સફળ થયો નથી, કોઇ ઈ
ઇતિ કર્તવ્યતાના પૂર્ણ પથે પહોચ્યો નથી, ત્યારે હજાર
સન્નારી અને સજ્જનો આ મહાપુરુષને પહોંચા સદી રહ્યાં

ત્યાં તો એક ભાઇ મન મોડી, તન તોડી, કર જો
આરઝુ કરી રહ્યા છે આપ અમારા આધાર, આપ અમા
સુકાની, આપ અમારી સંસાર સાગરમાં નાવ, તો આપ
વિના અમારૂં શું થશે ?

માટે આપ કોઇ આપશ્રીના આરોગ્યનો ઇલાજ બતાવે
જેથી કંઈ અમે રાહ અનુભવીએ

ત્યાં બીજો આગેવાન બોલ્યો કે મહાપુરુષ આપ અમારી
રક્ષાને કાજે, અમારા ભાવ પ્રાણના ત્રાણના કાજે, અમારા
ધર્મરક્ષણ [illegible] કાજે, આપ અમારા માટે જોહરીજન
સમ છો; આપ [illegible] કામ જેવો માટે દિપક
[illegible] છો; આપ [illegible] ગુલામ માટે ગુલામ સમાન છો,

લોક સાંભળી સ્તબ્ધ બની ગયા, ઔષધ લેવા જતાં ખિલડી સામી મળી ખિલડી પાસેથી વેલડી લઈ જમીન ઉપર ઘસી અને સૂરીશ્વરને લેપ લગાડયો, સૂરીશ્વરને તરત સારૂં થઇ ગયું.

આ સૂરીશ્વરની નિસ્પૃહતા જોઈ અનેક લોકો ત્યાગના માર્ગે સંચર્યાં, આવા આચાર્યથી અનેક રાજા મહારાજા પ્રતિબોધ પામ્યા. આવા અચાર્યો શાસનના શણગાર છે આચાર એજ આચાર્યનું પ્રથમ કર્તવ્ય છે

શાસનનો સ્થંભ આચાર છે. જૈનેતરો ને જૈન પ્રત્યેનું બહુમાન આજે પણ આચારથી છે આચાર વિનાનો વિચાર એ ત્રિકરાલ છે તેમાં પોતે બરએ છે. અને અનેકને હારખાવી જય છે

આ આચાર્યશ્રીને સારૂં થવાના સમાચાર પાણીમાં જેમ તેલનું ટીપું વ્યાપ્ત થાય તેમ ચારે બાજુ સમાચાર ફેલાતા ઘરે ઘરે વાજિંત્રો વાગ્યા, ગીતો ગવાયા, તોરણો બંધાયા અને સહુ કોઇના હૃદયમાં સૂરીશ્વર હતા કરતાં સો ઘણા રમતા થયા.

ધન્ય એ આચાર્ય ધર્મઘોષ સૂરીશ્વરને !

ધન્ય હો પેથડશાહના ગુરુવર્ય સૂરીશ્વર ધર્મઘોષ સૂરિને !

કારણ કે તેઓશ્રીને યોગના પ્રયોગો સિદ્ધ થયેલા હતા.

નિદ્રામાં પણ સાઠા ત્રણ કરોડ રોમે રોમ એ મન ભુવનની પ્રયોગશાળામાંથી જયણાનો મહા વિદ્યુત ૪૬૦ મેગાવોલ્ટ પાવરને પ્રસારીત કરી રહ્યો હતો એના તાર દ્વારા સૂરિદેવ ઉંઘમાં પડખા ફેરવતા ત્યારે ધર્મધ્વજ ઓઘો ભૂમિને પૂંજી નીરઉપદ્રવ રહીત ભૂમિ શુદ્ધ કરતો તેના ઉપર સૂરિદેવ પડખુ ફેરવી દેહ સ્થાપન કરતા હતા

થોડીવારમાં ઉંઘ એ સ્વપ્નમાં રૂપાન્તીત બની યુદ્ધ કરનાર શુરવીર સાધક સ્વપ્નને મલતા એ પણ પોતાના વૈભવમાંથી એક સ્વપ્ન પટ પાથરી દીધેલ એ સ્વપ્ન પટમ સૂરિદેવે જોયેલ કે લોચનને વિકસીત કરતો એક બાળ દેરાસરના શિખરના અગ્ર ભાગ ઉપર ધ્વજને લહેરાવી રહેલ છે

એ સ્થળ હતું મોઢેરા ગામ, ત્યાં મનોહરણી મહાવીરની મૂર્તિ મલક મલક મરકી રહી હતી એ ચૈત્ય તીર્થ સ્વરૂપ બન્યું હતું એટલું જ નહી પણ તીર્થ રૂપ જ હતું.

પ્રભાતમાં આ સ્વપ્ન નેહ સૂરીશ્વરે જોના જાગ્રત થય તુરત સ્વપ્ન સ્મૃતિપટમાં આવતા પ્રસન્નતાનો પારાવાર પ્રગટ્યો અને તે ભાગ્યે શાંતિના સંવર્ધનનો માર્ગ કરતો હતો.

એ તીર્થના ધમધમ શિખરો ઉપર શ્વેત લાગણી ઓપતી અને ઉંચી આભને અડતી ધજાઓ દૂર દૂરના લોકોને અંતરનું આમંત્રણ આપતી હતી એની પાસે બાંધેલી ઘંટડી

મોતું પાર્શ્વ ઝંગિત સમીરની સૂસવાટે સૂરરર સૂરરર કરતું ઝહુને સોહલસીત કરી રહ્યું હતું.

બ્રહ્મ મુહૂર્ત થતા કુકડાઓ કુકડે કૂક કરી રહ્યા હતા. સૂરીશ્વરની નયનના દ્વાર ઉઘડ્યા સ્મૃતિ તટે આવેલું સોનેરી સ્વપ્નનું સ્મરણ થયું અને એ સ્વપ્નને સત્કારતા તેઓ સ્વાધ્યાય ધ્યાનમાં મગ્ન બન્યા.

રાત્રિ દરમ્યાન થયેલા પાપનું પક્ષાલન કરનાર પ્રતિક્રમણ પૂર્ણ થયું અને સૂર્યના સારથી ઉષાએ અજવાળાના મોતી વેર્યાં

ભૂરા પહાડોથી ફરી ફરીને આવેલ લાલ સૂર્ય પોતાના સોનેરી કિરણો દ્વારા સૂરીશ્વરને સ્પર્શ્યો અને સોનેરી કિતાબમાં સુવર્ણાક્ષર લખવા પ્રેરણા કરતા કહ્યું સાહેબ દેરાસર જવાનો ટાઈમ થયો છે

આવેલ સ્વપ્નને બધા મહાત્માઓને ભેગા કરી સૂરીશ્વરે કહ્યું કે આજ રાતના સ્વપ્નમાં મારા નયનદ્વારને ઉઘાડી એક કેસરી ક્રીડા કરતો દેરાસરના શિખરે ચડી ધ્વજ લહેરાવતો મેં જોયો

વિનય ભાવના નિધાનના એ નિધાન શિષ્યોએ સૂરીશ્વરને સ્વપ્નનો ફલાદેશ પૂછ્યો અને વળતા જવાબે સૂરીશ્વરે સ્વપ્ન પ્રભાવનો એ પ્રકાશ કર્યો કે આજે જૈન શાસનના અહો ભાગ્યથી વાદીઓને જિતવામાં કેસરી સિંહ સમાન [illegible]

અવતાર બનનાર તમને તમારા ગુરૂભાઈ બનનારનો લાભ થશે જેહના તેજસ્વી પરમાણુ સારી પૃથ્વીને ગૌરવન્વિત બનાવશે. ભારતની લલાટ ઉપર ધર્મસૂત્રનું તેજ ફરકાવનાર ઝળકી ઉઠશે.

સ્વપ્નનો ફળાદેશનો અનુભવ કરવા તરત સૂરીશ્વરે શિષ્ય સમુદાય સાથે દર્શન કરવા ગમન કર્યું.

ગમન થતાંની સાથે વાયુમંડળમાં ઉન્નતિ જણાતી હતી શકુનિ શકુનમય શોરબકોર કરી રહી હતી. વાતાવરણ પુરૂષ પુરૂષને પ્રાપ્ત થવાનો ચોકકસ સાદ પાડી રહ્યો હતો.

આચાર્ય ભગવંત દેરાસર સમીપ આવ્યા હૃદયમાં રહેલા ઉધાચકને સવળા કરવા પ્રદક્ષિણા કરી, અને ત્રિલોકનાથ ભગવાનને વંદણા કરી ત્યાં તો છ વર્ષનું એક બાળક સૂરીશ્વરના ચરણમાં આરોટી રહ્યું હતું.

સૂરીશ્વરે બાળકના તેજસ્વી લલાટમાં તેજસ્વી પરમાણું નો પૂંજ જોયો જે તેજ પૂંજના ભાવ મંડળ સંસારના સૈન્યર્શને શું કરવાનું કહી રહ્યો હતો.

સૂરીશ્વરે જાણ્યું આ બાળક ભવિષ્યમા યોગીશ્વર બનશે એટલું નહી અનેકને યોગીશ્વરમાં થવા સહાયક થશે અનેકને યોગીશ્વરની તાલીમ આપશે અને અનેકને યોગીશ્વર રૂપ કરશે.

સૂરીશ્વરે બાળકને પૂછયું હે બાળક તમારું નામ શું? તમો કયા ગામના, તમારા માતા પીતાનું નામ શું? હાલ કયા પ્રયોજને તમારે આવવાનું થયું છે.

હે ગુરુદેવ પંચાલ દેશનો હું વતની છું દૈત્યોને દમન કરનાર ગુણ વિભૂષિત સૂરપાર મારૂં નામ છે. બપ્પ નામે મારે પિતા છે અને ભટ્ટિ નામે મારી માતા છે. પિતાજી કોઈ શત્રુને પરાસ્ત કરવા જઈ રહ્યા હતા ત્યાં મેં પણ જવા આગ્રહ કર્યો પરંતુ પિતાજીએ મને શત્રુનું વિદારણ કરવા માટે ગમાર ગણ્યો તેથી હું રીસાઈને અહી આવ્યો છું.

સૂરીશ્વરે બાળકને મીઠી અને મધુરી ભાષામાં કહ્યું કે વત્સ તું અમારી સાથે રહીશ બાળકે પ્રત્યુત્તરમાં જણાવ્યું કે સાહેબ તો તો મારે અકાળે આંબા પાકયા, સોનું વરસ્યું, મારું ભાગ્ય ઉઘડી ગયું, અને પછી એ બાળક સૂરીશ્વરની સાથે રહેવા લાગ્યું.

પરિચયના પ્રથમ દિવસે બાળકે સૂરીશ્વરને એક હજાર શ્લોક કંઠસ્થ કરી આપ્યા આત્મસાત્ કરી દીધા, તેમાં તો તેને અનેક જ્ઞાન વિજ્ઞાનની તેજ છાયા મળી.

સૂરીશ્વર બાળકને પુત્રજ સમજતા અને હવે આ બાળકને માત પિતા પાસેથી કઈ રીતે વિધિ પૂર્વક ગ્રહણ કરવો તેનીજ યોજના ઘડતા હતા.

અવતાર બનનાર તમને તમારા ગુરૂભાઈ બનનારનો લાભ થશે જેહના તેજસ્વી પરમાણુ સારી પૃથ્વીને ગૌરવન્વિત બનાવશે. ભારતની લલાટ ઉપર ધર્મસૂત્રનું તેજ ફરીવાર ઝબકી ઉઠશે.

સ્વપ્નનો ફળાદેશનો અનુભવ કરવા તરત સૂરીશ્વરે શિષ્ય સમુદાય સાથે દર્શન કરવા ગમન કર્યું.

ગમન થતાંની સાથે વાયુમંડળમાં ઉન્નતિ જણાતી હતી શકુનિ શકુનમય શોરબકોર કરી રહી હતી. વાતાવરણ પુણ્ય પુરૂષને પ્રાપ્ત થવાનો ચોક્કસ સાદ પાડી રહ્યો હતો.

આચાર્ય ભગવંત દેરાસર સમીપ આવ્યા હૃદયમાં રહેલા ઉધાસકને સબળા કરવા પ્રદક્ષિણા કરી, અને ત્રિલોકનાથ ભગવાનને વંદણા કરી ત્યાં તો છ વર્ષનું એક બાળક સૂરીશ્વરના ચરણમાં આરોટી રહ્યું હતું.

સૂરીશ્વરે બાળકના તેજસ્વી લલાટમાં તેજસ્વી પરમાણું નો પુંજ જોયો જે તેજ પુંજના ભાવ મંડળ સંસારના કૈવલ્યને થ કરવાનું કહી રહ્યો હતો.

સૂરીશ્વરે જાણ્યું આ બાળક ભવિષ્યમા યોગીશ્વર બનશે એટલું નહી અનેકને યોગીશ્વરમાં થવા સહાયક થશે અનેકને યોગીશ્વરની તાલીમ આપશે અને અનેકને યોગીશ્વર સમ કરશે.

સૂરીશ્વરે બાળકને પૂછયું હે બાળક તમારું નામ શું? તમો કયા ગામના, તમારા માતા પીતાનું નામ શું? હાલ કયા પ્રયોજને તમારે આવવાનું થયું છે.

હે ગુરુદેવ પંચાલ દેશનો હું વતની છું દૈત્યોને દમન કરનાર ગુણ વિભુષિત સૂરપાર મારૂં નામ છે. બપ્પ નામે મારે પિતા છે અને ભટ્ટિ નામે મારી માતા છે. પિતાજી કોઈ શત્રુને પરાસ્ત કરવા જઈ રહ્યા હતા ત્યાં મેં પણ જવા આગ્રહ કર્યો પરંતુ પિતાજીએ મને શત્રુનું વિદારણ કરવા માટે ગમાર ગણ્યો તેથી હું રીસાઈને અહીં આવ્યો છું.

સૂરીશ્વરે બાળકને મીઠી અને મધુરી ભાષામાં કહ્યું કે હે વત્સ તું અમારી સાથે રહીશ બાળકે પ્રત્યુતરમાં જણાવ્યું કે સાહેબ તો તો મારે આંગણે આંબા પાકયા, સોનું વરસ્યું, મારું ભાગ્ય ઉઘડી ગયું, અને પછી એ બાળક સૂરીશ્વરની સાથે રહેવા લાગ્યું.

પરિચયના પ્રથમ દિવસે બાળકે સૂરીશ્વરને એક હજાર શ્લોક કંઠસ્થ કરી આપ્યા આત્મસાત્ કરી દીધા, તેમાં તો તેને અનેક જ્ઞાન વિજ્ઞાનની તેજ છાયા મળી.

સૂરીશ્વર બાળકને પુત્રવત્ સાચવતા અને હવે આ બાળકને માત પિતા પાસેથી કઇ રીતે વિધિ પૂર્વક ગ્રહણ કરવો તેનીજ યોજના ઘડતા હતા.

ઉચ્ચાર ધ્વનિ એવા વૈજ્ઞાનિક વિધ્યુત આંદોલનથી બોલ્યા કે તરતજ આકાશ ગંગામાં સ્નાન કરતી વસ્ત્ર રહીત સરસ્વતી દોડતી દોડતી આવીને ઉભી રહી.

દેવીની નગ્ન અવસ્થા નિહાળતા બપ્પભટ્ટિએ પોતાનું નીચું મસ્તક કરી ઊંધી દિશામાં જોયું.

ત્યારે સરસ્વતી દેવીએ કહ્યું તારા મંત્રના પ્રભાવે બધું કામ વેગળું મૂકીને આવી છું હે વત્સ ! હવે તું કં મોઢું કરે તે તને શોભતું નથી.

દેવી ! તારી વસ્ત્ર રહીત અવસ્થામાં તારી સામે રીતે જોઇ શકાય.

દેવી પણ પોતાની શરીર ઉપરની દષ્ટિ નાખતા શરમ ગઈ અને બોલી અહો આપનું બ્રહ્મચર્ય વ્રત કેવું અજબ છે જે અડોળમેરૂની ચૂલાને યાદ કરાવે.

બપ્પભટ્ટિ ઉપર ખુશ થતા દેવીએ કહ્યું માંગ વત્સ તારા ઉપર તુષ્ટમાન છું કે તારા ઓવારણા લઇને છું કે તારા જેવો સાત્વીક પુરુષ જડયો જડે તેવો નથી

બપ્પભટ્ટિની શાન્ત અમી ઝરની વેધક દષ્ટિ સરસ્વતીના [illegible] શર સુધી આનંદની આહલેક ઉત્પન્ન કરી.

બપ્પભટ્ટિએ સરસ્વતીને કહ્યું કે મારે જિનેશ્વરદેવના પ્રભાવે બધું સારું છે આ સાંભળી સરસ્વતી બપ્પભટ્ટિની નિસ્પૃહાથી વધારે અંજાઈ ગઈ; એટલુંજ નહી પણ આકર્ષીત થઈ ગઈ

આ શ્રમણ સંસ્કૃતિની બપ્પભટ્ટિની વજ્રમય ચેતના પલંગ ઉપર બે ગાદી પાથરનાર અને રેશમી ચાદરના ગુંથેલા ઓશીકાની ઇચ્છાવાળાને નહી સમજાય.

આ ઓજસ્વીતા આંખને આનંદ દેનારી પરિણામે આંખનો નાશ કરનારી રૂપેરી પડદા પર શહેલ સિને તારીકાઓના સૌન્દર્યમાં સર્વસ્વ ઘેલું લાગનાર સાચું નહીં માની શકે! કારણ કે તેની દૃષ્ટિ પતીત થયેલી હોય છે

આ બપ્પભટ્ટિને સોળ વર્ષની તરૂણ વયમાં સૂરીશ્વરે આચાર્ય પદવી આપવાનું નક્કી કર્યું ... આચાર્ય પદવીમાં ગાજતે ગાજતો મહોત્સવ ઉજવાયો સરસ્વતી દેવી પણ આચાર્ય પદવીની ક્રિયા થતા બપ્પભટ્ટિના ખભા ઉપર નૃત્ય કરવા લાગી।

ગુરુદેવ આથી ભારી ભીડી ચિંતામાં ડુબી ગયા, સૂરિશ્વરને બપ્પભટ્ટિએ પૂછ્યું કે ગુરુદેવ આપ આમ કેમ ખિન્ન થઈ ગયા છો !

ત્યારે સૂરીશ્વરે નિસાસા નાખતા કહ્યું વત્સ તારી કુશાગ્રતા એ બાળકો તારા જેવા, અપ્સરાને ગાંડું બનાવે તેવું તારું રૂપ... તો તરૂ શું......કહે !

આ મહાપુરૂષને બાહ્ય તપશ્ચર્યા કરવાની કઠીન પડતી, છતાં એ લક્ષ્ય તો તેઓનું ત્યાં જ હતું. તપ ઉપર તેઓશ્રીને ભારે પ્રેમ હતો, આહારમાંથી અણાહારી પદ પ્રાપ્ત કરવાના તેઓના ઉમાન અરમાન હતાં.

એ મહાપુરૂષ સમજતા કે બાહ્ય વિના અભ્યંતર આવવું ઘણું કઠીન છે; ઘરમાં જવા માટે દ્વાર ખોલવા બહાર જ ઉભા રહેવું પડે તેમ આત્માના ઘરમાં જવા માટે અભ્યંતર દ્વાર ખોલવા માટે બાહ્ય તપમાં ઉતરવું રહે જ, ખોરાક પણ બાહ્ય સાધનદ્વારા અંદર જાય છે, બાહ્ય વિના અભ્યંતર પામી શકાતું નથી.

હા, જરૂર તેઓ માનતા, બાહ્ય એ સાધન છે અને અભ્યંતર એ સાધ્ય છે. સાધ્ય દૂધને રાખવા સાધન તપેલી વાસણની જરૂર પડે છે, એટલે સાધન વિના સાધ્ય સાધક સાધી શકતો નથી. આ વાત એમના રૂંવાટે પથરાઈ ચૂકી હતી. તેથી જ સાધન એ એમનું ગીત હતું. ભાવના એ એમનું સંગીત હતું.

આ સાધના અને ભાવના દ્વારા તેઓનો પ્રત્યેક દેહરોમ સાધ્ય સ્થિર પાવરહાઉસ બન્યા, એમાંથી અનેક કૃતિઓ સર્જાઈ, એ કૃતિઓએ અનેકમાં પ્રકાશ પાથર્યો.

આ મહાપુરૂષે આજે આહાર સંજ્ઞા સામે તુમુલ યુદ્ધ આરંભેલું. તે જાણે પૂર્ણતાના પથ પ્રાપ્ત કરવાના વધામણાં આપી રહ્યું હતું. રોહીના બુંદે બુંદમાં અને કણેકણમાં એક જ ભાવના ઘૂંટાતી હતી કે હે આત્મન્! અનંત કાળમાં અનંત અનંત આહાર કરતાં હજી તું તૃપ્ત થયો નહી આ માનવ જન્મ પામી શું કર્યું ? જે મહાપુરૂષે સાધના કરવામાં દેહનું હીર કાઢી નાંખ્યું હતું; છતાંએ તેમને એમ લાગતુ હતું કે સાધના રૂપી રત્નરાશીમાંથી એક તરણું પણ પામ્યો નથી

તપચિંતવણીના કાઉસ્સગમાં આત્માની ખુબ ઊંડી મસ્તીમાં ચઢી ગયા અને વળતી પળે નિર્ણય કર્યો કે "દેહં પાતયામિ કાર્યં સાધયામિ" આજ મારે ચઉવિહાર ઉપવાસ કરવો.

તેઓનું જીવન વિચાર અને વાણીના પરપોટા ન હતા, ભાવના અને કર્તવ્યના છેડા ઉત્તર ધ્રુવ અને દક્ષિણ ધ્રુવ જેવા સામ સામા મોઢા કરી બેઠા ન હતા, આદર્શ અને આચરણોને તેઓના જીવનમાં બારમો ચંદ્રમા નહતો, પરંતુ વૃત્તિ અને કૃતિ એક દોરે સંગીત અને નૃત્યની મોજ માણી રહ્યાં હતાં. જીવન સિતારની તારે તારમાં એક સંગીત ગૂંજતું હતું કે ' મનન તુજ પ્રભુનું દર્પણ બન"

ઉપાધ્યાયજી ઉદયરત્ન મહારાજને તપ ચિંતવણીનો કાઉસ્સગ પૂર્ણ થયો પ્રતિક્રમણ થતાં થતાં તો અરુણોદય થયો. પંખીઓ ગાઇ રહ્યાં હતાં, ઉત્સાહ ઉષાનાં કિરણોની સાથે હૃદય શત કમળ જેમ આજે ખીલી ઉઠ્યું હતું, જાણે લાખ લાખ સોહમના ફુવારા જ ન હોય.

પછી તરત તેઓ પ્રભુનાં દર્શન કરવા ગયા, અને ભગવાનને દેખતાંની સાથે આજ ગાંડાઘેલા બની ગયા.

કાળચક્રે પોતાના ચક્રને ફેરવતાં બપોરના ત્રણ વગાડયા અને ગરમી કહે મારું કામ, તાપ સોળે શણગાર સજી ઉછળી રહ્યો હતો

પગધગતી જ્વાળા જેવી ગરમીમાં આજ સહુ કોઇ ઘેરાઈ રહ્યા હતા ત્રાસ પારાવાર હતો ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તો ચૌવિહાર ઉપવાસ કર્યો હતો. ગળુ સુકાવા લાગ્યું, પરંતુ આ તો હતા અનુભવી યોદ્ધા ઉપાધ્યાયજી મહારાજને મનમાં થયું કે, ભલું થયું, કે આજ જીવને સહન કરવા મળ્યું પરાધિનપણે નરકમાં તો આના કરતાં પણ અનંતગુણી તરસ અનુભવી આવે તો સ્વાધિનપણે સહન કર "દેહ એ તું નહિ, અને તું એ દેહ નહીં" આજ ભાવનામાં તેઓ શ્રી [illegible]

આમને આમ પ્રતિક્રમણનો ટાઈમ થયો. સાંજના પ્રતિક્રમણ પુરૂં કર્યું, અને પાણીની તરસ ખુબ તીવ્ર છતાં તેઓએ શિષ્યોને બોલાવીને કહ્યું કે, પાણીની તરસ લાગી છે, કદાચ મન ગાફેલ બને તો મને શરીરની અનિત્યતા પાઠ આપશો.

વર્ષ જેવી લાગતી વેદનામાં પૂર્ણ થઈ સવારના ભક્ત શિષ્યોએ ઉપાધ્યાયજી મહારાજની ભક્તિ કરવા દોડાદોડ કરી મૂકી; તાસોની અંદર થોડુ થોડું પાણી ઠાર્યું.

નવકારશીનું પચ્ચક્ખાણ થયું અને શિષ્યોએ ઉપાધ્યાયજી મહારાજને પચ્ચક્ખાણ પારવાનું જણાવ્યું.

વિનિત શિષ્યોને મનમાં હતું કે ગુરૂદેવ હમણાં પચ્ચક્ખાણ પારશે, અને થોડું વાપરશે એટલે સ્વાસ્થ્ય સારૂં થઈ જશે

પરંતુ જ્યાં પચ્ચક્ખાણ પારવાની વાત કરી ત્યાં તરત ઉપાધ્યાયજી મહારાજે કહ્યુ કે, આજે તો આ આહાર સંજ્ઞાના કીડાને પોરસી કરાવવી છે શિષ્યોની ઈચ્છા ઉપર પાણી ફરી વળ્યું, અને શિષ્યોના આંખના ખૂણામાંથી આંસુ સરી પડયાં.

ઉપાધ્યાયજી મહારાજનો હંસલો આજ મુક્તિ વિહારની સૈર અનુભવવા ઝુકી રહ્યો હતો દેહ પિંજરાના શોખ દ્વારને તોડવા માટે ધમધમાટ કરી રહ્યો હતો તેણે કર્મના તાળાને તપશ્ચર્યાની કુંચીદ્વારા ઉઘાડ્યાં અને પ્રમાદ શોખંડી ભુંગળને નામશેષ કરી નાખવા મરણીયા બની ગ

કાળચક્ર ગોળગોળ ચક્કરાવા લેવા માંડ્યું પૂ. ઉપાધ્યાય મહારાજનો વેદનાનો પારો વધતો જોઈ સૌ કોઈ ચીંજી ગ ત્યારે ઉપાધ્યાયજી મહારાજની ચિત્તપ્રસન્નતા તો ઉદય ક ઉદયાચલ બાજી વહી રહી હતી

જીવન પ્રયોગશાળાનો છેલ્લો પ્રયોગ અણુબોંબ. એટમ બૉંબ કરતાં વધુ શક્તિપ્રદ હતો, એના ધડાકામાં "અરિહંતે શરણં પવજ્જામિ, સિદ્ધે શરણં પવજ્જામિ" નો ધમધમાટ સંભળાતો હતો. જેના એક એક શબ્દને ઝીલવા મહાશાસનની વિશ્વ વ્યવસ્થા પડતો બોલ ઝીલવા સામે બેસી ગઈ હતી અને પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજનો હંસલો 'ખમીએ ખમાવીએ' કરતા દેહ પિંજરાને તોડી તીર્થંકરના કલ્યાણ ઉજવવા સ્વર્ગ બાજી ચાલી નીકળ્યો આ સમાચાર જ ગયા ત્યાં સહુ કોઈએ ધ્રુજારી અનુભવી અને સહુ કોઈ બોલ્ કે પરમ શાંતિવશ સારસ્વરોવકાન પ્રભાતસુંના ઘડવૈયા હિ પોતાના ને પોતાના મ્ણ સહુને જાગૃત કરતા ગયા.

પોકારતી વિકારની ધગધગતી જવાળા સામે પ્રગટાવવું શરીર ઘાતનો પાશવાર અરિહંત સિદ્ધના ચારે શરણા લઈને આકાશને અડતી પર્વતમાળા ઉપરથી કર્યો તોતીંગ ખાઈમાં પડવા ઝંપાપાત.

પ્રકૃતિના સનાતન તત્વોને નંદિષેણને મૂકવો પાલવે તેવો પણ ન હતો, કાળના અટલ ગણિતને નંદિષેણને છૂટો કરવો ના-મંજુર હતો, કર્મના શાશ્વત સિદ્ધાંતને સ્વનો ઘાત કરી ખતમ થવું એ કબૂલ હતું....દેવે તેઓને ઝીલી લીધા

નંદિષેણ મુનિએ કર્મની સામે નાની કારતૂસ નહી, ભયંકર મશીનગન લીધી આકરી વિહારની તોપો ચલાવી, ધગધગતા તાપમાં આતાપનારૂપ એટંબ બેબ ફોડયા એવા અનેક મૂલ્ય દ્વારા કર્મના મૂલ્યાંકન કરવા ભારે પુરૂષાર્થ આદર્યો પણ અચળ હોય તેને ચળ કોણ કરી શકે! અફર હોય તેને વિફળ કોણ કરી શકે? જે અમીખમ હોય તેને ઘડીખમ કોણ કરી શકે?

છતાંએ માસખમણના પારણે માસખમણની તપશ્ચર્યા ચાલુ છે. એકવાર પારણે ફરતા ફરતા વેશ્યા દ્વારે આવી ઉભા
'ધર્મલાભ'

આ: હે મુ ધર્મલાભ આપનારો ગમ વિનાનો અગમ [illegible] નિકળે, કપડીઆની દુકાને સોનાના કચોરા માંગનારો કે મમંગી? ગાંધીની દુકાનના તાજવે હીરાને તોળવું

તપશ્ચર્યાનું પણ તેવું જ છે. શુભભાવથી કરેલ તપશ્ચર્યા એક ક્ષણમાં મુક્તિ સુખ-મય બનાવી દે અને અશુભ ભ દ્વારા કરેલી તપશ્ચર્યા નીચે પાતાળમાં ધકેલી દે....

ચાર ચાર મહિનાની ઉપવાસની ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કર કુરૂડ-ઉત્કુરૂડને સાતમા નરકમાં ધકેલી દીધા અને સાત હત્યા કરનારા અર્જુનમાળીને છ મહિનાની તપશ્ચ શાશ્વત પંથે પહોચાડયા

તપશ્ચર્યાથી લબ્ધિ મલવી સહજ છે, પરંતુ લ અલુબ્ધ બની સાચવવી કઠીન છે

નંદિષેણ મુનિએ બ્રહ્મચર્યને સાચવવા તપશ્ચર્ય તપશ્ચર્યાએ પાવરધા બનાવ્યાં, અનેક લોકોએ તેઓ બદભાગી કહી નવાજ્યા

પણ, મોહ એ મહાલુચ્ચો છે, એક રૂપમાં ન ફાવે તે અનેક રૂપ કરે, જ્ઞાનમાં કાબુ મેળવ્યો તો આહારમાં ફ આહારમાં કાબુ મેળવ્યો તો માનમાં ઉન્મત્ત કરે, મા કાબુ મેળવ્યો તો શિષ્ય સંપત્તિ વિગેરે અનેક રૂપકો લાલચમાં લપટાવે

આજ કરો સંયમના બધા યોગોમાં ભગવાને દેવાનું દિધું વન પણ ખરી છે ને વહાણમાં રહેલુ

કરી રહ્યો છે, ત્યારે એક બાજુ વાઘ ઘૂરકીયા કરી રહ્યો છે; ત્યારે બીજી બાજુ નદી ઘૂઘવાટ કરી રહી છે વ્યાઘ્ર તટી ન્યાય જેવી મનોદશા બની ચૂકી.

વિચાર સાગરમાં ઘૂઘવાએલ નંદિષેણ મુનિએ તળીયામાં ડુબકી મારી ઝળહળતું એક નવલખું મોતી લઇ નક્કી કર્યું કે 'દરરોજ મારે દશ જનને મુક્તિના પંથે વળાવવા અને ત્યાર બાદ આહાર પાણી વાપરવા.

ખરેખર સમ્યક્ દર્શનની એક દેણ છે કે સત્યથી સરકતા આત્મામાં અકથ્ય વેદનાના અંગારા ચંપાય છે, અકથિત દાહના દાવનલ ફંટાય છે, તેમાં તે ભારે તરફડીયા મારતો હોય છે

ન માલૂમ એકવાર સમ્યક્ દર્શનને સ્પર્શ કરનારના હૃદય ગગનમાં પણ....મિથ્યાત્વની અંધારી રાતમાં પણ ઉંડા ઉંડા ચમકતા તારાઓ પડેલા હોય છે, ક્યારેક ક્યારેક પ્રકાશ પ્રક્ષાલિત પણ થાય છે

સમ્યક્ દર્શનની અનેરી બલિહારી છે કે એકવાર સમ્યક્દર્શન પામેલો આત્મા અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તમાં સંસારના બંધનને ફગાવીને ગરૂડ પાંખે બાર દેવલોક, પાંચ અનુત્તરથી ઊંચે ઊંચે સિદ્ધગતિમાં ક્ષણમાત્રમાં બિરાજે છે, અને ત્યાં સ્થિર બને તે જેવો [illegible] કરે છે અડોલ ગિરિશૃંગ જેવો બની રહે છે નિસ્તરંગ સમુદ્ર જેવો વિકલ્પ વિનાનો બને છે

કરાવતા નંદિષેણુ મહર્ષિ પ્રતિજ્ઞાનું પાલન કરી ઉચ્ચાશ્રય દે
નિયમને સફલ કરીને કામલત્તાના હાથે ભોજન લેતા,
કાર્યક્રમ વિતાવે જતા

સવારના કર્મ સામે સિંહ અને સાંજના કર્મે
શિયાળ આમ રૂપ પરાવર્તન કરી આમ ક્રમસર
ક્રમાવલીમાં નાંખતાં, આમ ચાલતા ચાલતા મહિનો એ મહિ
નહી બાર બાર મહિના નહિ, પરંતુ બાર બાર વર્ષના વહ
તેમણે વીતાવ્યા

ફરી એક વાર પ્રભાત થયું. સૂર્યના કિરણો આવતાં
સાથે પરોઢવારમાં નંદિષેણુ મહામુનિએ નવને પ્રતિબો
દશમો મલ્યો મગશેલીયો પત્થર સોની એ કોઈ પણ
બુઝે નહી અને નંદિષેણુને કોઈ વાત સૂઝે નહી.

કર્મ અણુઓની તાકાત અગમ નિગમ છે, એક
કર્મના પડછાયામાં અનંત અનંત કર્મઅણુની છાયા હોય
કર્મ ઘણું ઊંડુ છે, તેના અકળ પ્રવાહને કોણ માપી શકે
પોતાની ચરમપોશી છૂપાવવા કર્મશાસ્ત્રને શસ્ત્ર બનાવ
દુનિયામાં અન્ન વિનાનો થઈ અસ્ત થાય છે, ઉધઈના શાક
કે બીલકૂલની મેવાળમાં સિવાઈ જાય છે, ઇલેકટ્રીક ન આપઈ
દેખાયેલ લોટરીયાથી પણ નાનામાં નાનો બની જાય છે

માણસની જડ આંખની કીકી ફેરવવામાં ઓપરેશન કરવું પડે છે, અને તેમાં બસો સૂક્ષ્મ દોરા વાપરવામાં આવે છે તે દ્વારા એક ઝીણી ગાંઠ દેવાય છે. તેથી લોહી આંખની નસમાં ફરતું થઈ જાય છે વિલાસને જયારે વિરાગમાં ફેરવવામાં આવે છે ત્યારે સૂક્ષ્મ તપ સંયમ ગાંઠ દ્વારા આત્માનું જ્ઞાન દર્શ ચારિત્ર રૂપી લોહી ફરતું થઈ જાય છે.

વિલાસ જયારે વિરાગમાં પરાવર્તન પામવા વળાંક લે છે એ વિરાગ જયારે પૂર મસ્તીમાં વહે છે ત્યારે દુનિયાની પાતાળમાં રહેલી વસ્તુ ચપટીવારમાં સપાટી ઉપર લાવી શકે છે અને એક ચપટીમાં જગતને શું પણ કરી શકે છે.

નંદિષેણને કામલત્તાએ કહ્યું કે 'દશમા તમે' ત્યારે તરત જ નંદિષેણ મહર્ષિના વિચારે વળાંક લીધો, અને કામલત્તાને હાથ તાળી દેતા નિમંળ ઝરણાની માફક તેઓ ગુરૂ પાસે પ્રાયશ્ચિત લેવા સંચર્યા ત્યારે કામલત્તાને ભારે આંચકો આવ્યો છતાં નદિષેણ મહર્ષિ લપટાયા નહિ લપટાય તે હવે બીજા એમ નદિષેણ મહર્ષિનો મહાન આત્મા પડકાર પાડી ચાલી નીકળ્યો.

ભૂખ્યો સિંહ જેમ શિકાર તરફ નજર નાખે તેમ સિદ્ધસેને વૃદ્ધવાદીને કહ્યું; આવી જાવ વાદ કરવા, હમણું તમને ખબર પાડી દઉં કે મારી વિદ્વતા કેવી છે, આમ તમને છોડું નહી

વૃદ્ધવાદીએ કહ્યું કે વાદ કરવામાં વાંધો નથી; પરંતુ મધ્યસ્થ વિના વાદ થઈ ન શકે.

તે વેળા ઢોરોને ચલાવનાર ગોવાળોને જોઈ સિદ્ધસેને કહ્યું આજ આપણા મધ્યસ્થ, ચાલો વાદ શરૂ કરો; એમ તમે છૂટવા માંગો તો છોડું તેમ નથી

તરતજ અવસર વેદી વૃદ્ધવાદીએ વાત સ્વીકારી; ગોવાળીઆ ભેગા થયા વાદના મોરચા રચાયા, અને વાદનો આરંભ શરૂ થયો

સિદ્ધસેને છટાદાર સંસ્કૃતમાં આખ્યાન કરવા માંડ્યુ સંસ્કૃતમાં બોલતું બેટ ન સમજનાર આખી ગોવાળીઓને ભારી કંટાળો આવ્યો, એથી સિદ્ધસેનને ગોવાળીએ કહ્યુ તમારું લપ હવે મૂકો વૃદ્ધવાદીને પ્રકાશવા દો.

વૃદ્ધવાદીએ તરત એજ સંસ્કૃતનો ટૂંકામાં ભાવ ગ. રાસડા લેતા લેતા ગીત ગાયું, ગાતા ગાતાં કહ્યું કે " ન માર્જ નવિ ચોરઈ દાન દઈ સ્વર્ગ લીજઈ "

તરત ગોવાળીઓ રાસડાં ગાતા ગાતા ખુશ થઈ ગ

સિદ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજીથી જૈનશાશનમાં કોણ અજાણ્યુ હશે ? જેઓએ મહાન સમ્રાટ વિક્રમ રાજાને પ્રતિબોધ કર્યો છે, એવાસિદ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજી આચાર્ય વૃદ્ધવાદી સૂરીશ્વરજીના શિષ્ય હતા

કુમીપુર નગરના રાજાને પણ સિદ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજીએ ભક્ત બનાવ્યા છે, રાજા પણ તેઓની ભક્તિ સુવિધા અને આનુકુલતામાં પાછી પાની કરતો નથી. સુખના સાધનો ચિકણા છે. એમ જૈનશાસન વારેવારે પોકારે છે; એથી તો જૈનશાસનને સુખના સાધનની આંકાક્ષા કરવાની પણ ના પાડી છે, સુખએ ઢીલાસ ઉત્પન્ન કરે છે તેમાંથી પ્રમાદ આવે છે, પ્રમાદ એ પાપને બધાવે છે; સુખમાં ટેવાએલો માણુસ પાપના ઉદયો ભારી અજંપા કરે છે, તેમાંથી પાપ ભારે બંધાય છે વળી તે પાપના ઉદયમાં ખૂપબરાકો; એટલે પાપ; આમ પાપની સાંકળ જગતનું સુખ છે તેથી ભોતિક સુખ-બીજ ફળના ન્યાયે પાપને પાંગરે છે એથી તો સુખની સામગ્રીમાં, ઔદાસીન ભાવ રાખવો જોઈએ.

આચાર્ય સિદ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજી સુખની સામગ્રીમાં ઢીલા થઈ ગયા અને જૈનશાસનના પાદ વિહારના આચારને નેવે મૂકી પોતાના માટે પાલખી વિહારમાં દેરંગો

વૃદ્ધ માણસ ઇરાદા પૂર્વક ડોળીને ડામાડોળ કરતી ચલાવે છે. એટલે સિદ્ધસેન દિવાકર સુરીશ્વરજી કહે છે કે "સ્કન્ધ તવ બાધતિ" હે વૃદ્ધ તારા સ્કંધ ઉપર કોઇ પીડા છે કે?

સિધ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજી અનુપયોગે ક્રિયાપદનો ખોટો પ્રયોગ કરે છે બાધતિના બદલે બાધતે બોલવું જોઇએ. પરંતુ મતિદેષના કારણે વચન સ્ખલના જાય છે માટે કહેલ પણ કોઇપણ વસ્તુનું અભિમાન કરવા જેવું નથી.

ત્યારે પાલખી ઉપડનાર વૃદ્ધ ને થયું કે મોકો સારો મળ્યો છે એટલે કહ્યું "ન તથા સ્કન્ધો બાધતે યથા બાધતિ ઇતિ બાધતે....

એટલે એનો ભાવ એ થયો કે બાધ ધાતુ આત્મનેપદી છે તમે પરસ્મૈપદીમા બાધ ધાતુનો પ્રગોગ કર્યો છે; તે પીડા કરે છે સ્કન્ધ પીડા કરતો નથી

તરત જ્ઞાનના ભંડાર સિધ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજી થયું કે જરૂર હું આચાર માર્ગથી સ્ખલના પામ્યો છું તે મને સુધારવા માટે મારા ગુરુદેવ પધાર્યા લાગે છે, તરત સિધ્ધસેન દિવાકર સૂરીશ્વરજી પાલખીમાંથી ઉતર્યા પોતાના પરમ ગુરુદેવ વૃદ્ધવાદી સૂરીશ્વરજીને ચરણમાં [illegible] ના કોઈ ઉત્તર પામ્યા! મોઢું નીચું થ[illegible]

કરેલી આચાર માર્ગમાં સ્ખલના નહી પામું તેનો એકરાર
કર્યો ગુરુદેવ પાસે પ્રાયશ્ચિત માગ્યું

વાત્સલ્યના સાગર ગુરુદેવે પ્રાયશ્ચિત આપ્યું.

ધન્ય હો અવસરોચિત શિષ્યને ઠેકાણે લાવનાર
ગુરુના અપ્રતિમ ઉપકારને.

ધન્ય હો સમયવેદી ગુરુની કળાને

પ્રકરણ ૯ મું

તપ સંયમના

જ્ઞાનીઓના ચરણમાં તપ ત્યાગના પ્રભાવે સિદ્ધિઓ ચરણમાં આળોટતી હતી; પરંતુ તેની સામે જોવાનું પણ તેમણે મન થતું નહી.

આવા અનેક જૈન શાશનના મહાપુરુષોની ગણતરીમાં પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી થઈ ગયા.

પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી એ સિદ્ધ પુરૂષ હતા; એઓના થુંક સળેખમમાં જગતની સૂવર્ણ સિદ્ધિઓ રહેતી હતી પરંતુ આ વાતથી લોક અજાણ હતાં છતાં એ પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી જૈનશાશનના મહાન પ્રભાવક પુરુષ છે, મંત્ર, તં[illegible] માં ખુબ ઊંડા ગવેષક છે; તેનાથી તો કોઇ અજાણ હતુંજ નહી

પંદર પંદર વર્ષ સુવર્ણ રસ મેળવવા જેઓએ પોતાની કમ્મર તોડી નાખી છે એવો મહાણ સુવર્ણ રસના સાધ[illegible] નાગાર્જુન પણ પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજીના ગુણો અને પ્રભાવકતાથી આકર્ષાઇ, પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી સાથે યેન કેન પ્રકારે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે, વળી તેઓની દ્રષ્ટિમાં સુવર્ણ સિદ્ધિને આપનારો દેવાવાળા પત્ર પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી સિવાય કોણ હોય ના! નહીં ...

એટલે નાગાર્જુને એ સુવર્ણરસ એના સેવક દ્વારા પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી પર [illegible], અને [illegible] આ [illegible] જીવનની [illegible] મહાન પ્રભાવક પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજીને [illegible]

પેશાબને જોતાં નાગાર્જુન ફફડી ઉઠયો ઉકળતું તેલ હૃદયમાં રેડાય તેમ તેના હૃદયમાં ભારે વેદના અનુભવીને ઠામને દૂર ફેંકી દીધુ, અને તરત પેશાબનાં જ્યાં જ્યાં ટીપાં પડયા ત્યાં બધું સુવર્ણ (સોનું) બની ગયું. આ જોઈ નાગાર્જુન ને ભારે અચંબો થયો વિચાર્યું કે ક્યાં વ્યોમ વિહારી ગરુડ, અને ક્યાં બેં બેં કરતો બકરો, એ મહાપુરુષનાં સાંભળ્યા ખરાં, પણ સમજ્યો નહી તરતજ નાગાર્જુન પાદલિપ્ત સૂરીશ્વરજી પાસે જઈ તેઓના ચરણ પકડી કાયમ શિષ્ય બન્યા. સંસારના સબંધોને ફગોળી, જૈન શાસનના અણગાર બન્યા, તપ ત્યાગના તેજમાં એકતાન બન્યા સ્વાધ્યાય ધ્યાનમાં ગુલતાન બન્યા ગુરુ આજ્ઞામાં મસ્તાન બન્યા

દશમુ પ્રકરણ

વૈરાગ્ય કથા

મનના પાપ

પૃથ્વી ભૂષણ નગરના રાજા કનકધ્વજની બોલ[illegible] છે, વૈભવના અખૂટ ભંડારો ભાર્યા ભર્યા હતા. કોઈ [illegible] નગરમાં [illegible] દુઃખી [illegible] [illegible] કોઈ [illegible] [illegible] રાજા [illegible] કોઈ નહીં, પણ કનકધ્વજ [illegible] દુઃખમાં [illegible] હતો, દુઃખીનો [illegible] [illegible] હતો, [illegible] હતો, [illegible] [illegible] પવિત્ર [illegible]

હૃદયનો યુવાન પુરુષ તેનો પતિ પાડુ, અરદા, મારી રહયો છે, ઘડીકમાં લાકડીથી ઠોકી રહયો છે. ઘડીકમાં લાકડીનો છૂટો ઘા કરી રહયો છે, ચોડીવારમાં ટાંટીયો ખેચતો ઘસડી રહયો છે; ત્યારે તેની સ્રી રડતી રડતી કરગરી કહી રહી છે કે, સ્વામિનાથ, તપાસ કરવી હોય તો છૂટ છે. નિર્દોષને મારવું સારૂં નથી.

અગાસીમાં સખીઓની આજુબાજુમાં વિંટળાએલી વચમાં સુનંદા ઊભી છે; ત્યારે સખીઓને બતાવતા કહે છે કે હાય! આ સ્ત્રીનો અવતાર કેવો પાપમય છે! સવારના ઉઠીને ગદ્ધા વૈતરૂં શરૂ થાય તે સાંજ સુધી એ પુરૂં થાય નહી. સવારના દળવાનું, પાણી ભરવાનું, નાસ્તો પાણી કરી આપવાના, તેના વાંસણ માંજવાના બાળકને-સંભાળવાના, બપોરના રસોઇ કરવાની, ગોથનાડ કાઢવાનો, બપોરના ઘઉં આદિ વિણવાના, સાંજના રસોઇ કરવાની, આમ ઘંચીના બેલની માફક કામ કરે જવાનું...આવી પરિસ્થિતી! આવી પરાધિનતા! છોકરીઓ શું કામ લગ્ન કરતી હશે? શું કામ પોતાની માતાઓ પોતાની ગભરુ બાળાને જાણી જોઇને સંસાર મંડાવી આગમાં હોમતી હશે! માડી, વહાલી સખીઓ! માતાને કહેજો કે, મારો વિવાહ કે સગાઈ ભૂલે ચૂકે ન કરે...

સુનંદાએ કહ્યું કે બહેન! હજી તું તો નાની છે, નથી સમજમાં તને લોકની શું ખબર પડે? [illegible]

[illegible] ખાટનો સ્વાદ શું જાણી શકે ? એને માટે તો સૌભાગ્ય હો કે વૈધવ્ય હો, હૈયાના હાર રહો કે માથાના મુગટ હો, જે કાંઈ છે તે પતિ છે. તે તને કેવી રીતે સમજાવીએ...?

જો કે [illegible]-[illegible] વાત જ્યારે મારે કોઈ સાંભળવું નથી; [illegible] તો [illegible] કે મારું માથું સ્વીકાર નથી, કે [illegible] નથી

[illegible] રીતે [illegible] આ વાત [illegible]
[illegible]

મારી પ્યારી સખીઓ ! મારૂં ભાગ્ય હાલમાં આવું ક્યાંથી હોય ?

આવું ન બોલીએ તારૂં ભાગ્ય તો આના કરતા લાખ ઘણુ ઊંચું છે, તારૂં તો રાજકુટુંબ છે, ધારે તેવો મનમોહક યુવક તારા માટે ગોતશું ! ચીંતા કરીશ નહી.

કાલની કોણે ખબર છે ? એતો મલે ત્યારે ખરૂં, એક ઉંડો નિઃશ્વાસો નાખતા સુનંદા ઉવાચી.

તો અમે હમણાં રાજમાતાને વાત કરીએ.

ના હમણા રાજમાતાને વાત કરતા નહી, કારણ કે પહેલા તો આપણે ના પાડી છે, હવે કહેવાથી ખોટા તર્ક વિતર્ક થશે

પરંતુ, સુનંદાનો વિકાર હવે વધતો ચાલ્યો.

વિકાર એ મહા અગ્નિ છે વડવા નલમાં ગમે તેટલું નાખો તો ખાક, એમ યૌવન એ વડવા નલ છે, જેમ જેમ તૃપ્તિ કરવા મથે તેમ તેમ વધુ વકરે, જોઈ લો જાણે ખણ જવાની ચળ, ખણવાનો આનંદ અને પછી ઘેર બળતરા !

વસુદત્તનો પુત્ર રૂપસેન ફરતો ફરતો સુનંદાના રાજ મહેલની સામે આવ્યો, સુનંદ પણ બારી આગળ [illegible] [illegible] વિચાર [illegible] હતી. [illegible] રૂપસેનને જોતાં શરીરમાં યૌવનની [illegible] [illegible] વિજળી [illegible] થઈ, [illegible] [illegible] રૂપસેનના

રૂપસેનને સુનંદા ચિત્તમાંથી જતી નથી, ત્યારે સુનંદા રૂપસેનનો ખાતા, પીતા, સૂતા ઉઠતા અજપાજાપ કરી રહી છે, એકવાર કૌમુદી ઉત્સવ નજીકમાં આવતા સુનંદા રૂપસેનને કહે છે કે કૌમુદી ઉત્સવમાં તબીયતનું બહાનું કાઢી હું અહી રોકાઈ જઈશ; તમે પણ આવી જજો

કૌમુદી ઉત્સવ ઉજવવા લોકોના ટોળેટોળા નગર બહાર જઈ રહ્યા છે, રાજમાતા પણ સર્વ શણગાર સજી એ કૌમુદી ઉત્સવમાં જવા તૈયાર થઈ ગયા છે, અને સુનંદાને હાકોટો મારતા કહે છે કે ચાલ સુનંદા ! કૌમુદી ઉત્સવમાં

સુનંદા કહે છે કે.... મા ! મને ઘણું માથુ દુખે છે; માટે હું નહી આવી શકુ....

તો હું પણ રોકાઈ જાવું ! તારું માથુ દુખતું હોય તો મારાથી કેમ જવાય ?

મા....ચીંતા કરવાની કોઈ જરૂર નથી, આવું તો માથુ મને અનેકવાર દુખે છે અને અનેકવાર ઉતરે છે તુ તારે જરા ચીંતા કરીશ નહી, તમાશા વગર લોકોમાં ઉત્સાહ ભાંગી જશે, માથુ ઉતરશે એટલે હું તારી પાછળ આવી પહોંચીશ

રાજમાતા સુનંદાના આગ્રહથી કૌમુદી ઉત્સવમાં ગયા !

સુનંદાએ રૂપસેનને આવવા માટે [illegible] પાછળની બારીએ દોરડાની નિસરણી મૂકી છે, અને [illegible]

ત્યારે રૂપસેનને આવ્યો સમજવો એમ પહેલેથી સંજ્ઞા નક્કી
કરી છે...

રૂપસેન પણ તબીયતના બહાને ઘરે રોકાઈ માતપિતાને ગોમતી (રથમાં મોકલ્યા છે માત-પિતા જતા રૂપસેન સુનંદા પાસે જવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે.

સુનંદા પણ રૂપસેનની આગરોળે રાહ જોઈ રહી છે, બંને પોતાના વિરહ, દુઃખ સમાવવા માટે આજ તલસી રહ્યા છે.

સુનંદાનું [illegible] લાગેલો રૂપસેન ઘરેથી [illegible] પાછો ફરી નિકળ્યો કે રસ્તામાં રૂપસેન વિચાર કરી રહ્યો [illegible] સુનંદાને જઈ મળીશ. વિષય સુખ ભોગવીશ, [illegible] [illegible] કરી વાત પૂર્ણ કરીશ. વિગેરે ચિંતવનમાં [illegible] રૂપસેન [illegible] મોકલવા તરફથી [illegible] [illegible]

મહાલવને થાય છે કે આજે હું કોના ઘર લુંટવાનો મોકો સારો છે, ચારી સંપત્તિ મળશે, ફરી જુગાર રમાશે... ફરી મજા પડશે.

જુગાર એ જીવનની મહાબદી છે, જુગાર એ સઘળા પાપની ખાણુ છે. દુરાચાર, અનાચાર, ભક્ષ્યાભક્ષનો અવિવેકનો જનેતા જુગાર છે, ઘરમાં ઝઘડા કલેશ કરાવનાર છે, પોતાના બાળક સ્ત્રી પણ જુગારથી ઘણીવાર ખાધા પીધા વિનાના તરફડતા બને છે, આથી તો જ્ઞાની ભગવંતે જુગાર રમવાની ના પાડી છે.

મહાલવ નામનો જુગારી; આજે કૌમુદી ઉત્સવના દિવસે, સુનંદાના મહેલની પાછળ બારીએ આવે છે રાત પડી ગઈ છે. ઘનઘોર અંધકાર જામેલો છે ત્યાં સુનંદાના રાજમહેલમાં દીવા બળી રહ્યા છે, મહેલની પાછળની બારીએ લટકતી દોરડાની નિસરણી મૂકાઈ છે, આ જોઈ મહાલવ જુગારીને થાય છે કે મોકો સારો મળ્યો છે, ત્યાં તરત દોરડું હલાવે છે

દોરડું હાલતાં સુનંદાની દાસીઓ રૂપસેન આવ્યો જાણી તરત રાજ મહેલમાંથી બહાર નિકળે છે કારણ કે સુનંદાને એકાંત અવસ્થામાં ખલેલ ન પડે

મહાલવ આવતાં સુનંદા દીવાબતી ઓલવી નાખે છે, કારણ કે ભૂંડે ભૂંડે પકડાઈ જવાય નહી, આથી મહાલવ

મુશીબત પડે છે, ભયંકર રીતે હિંસા કરનાર નરકમાં જાય છે અથવા તો ભયંકર રીતે કપાઈખાને બોકાહા પાડતો બકરો બને છે, આમ એક પાપ કરનારો અનંત ભવમાં અનંતી વેદના ભોગવે છે તો પછી અનેક પાપ કરનારનું તો પૂછવુ શું ?

કૌમુદી મહોત્સવ પૂર્ણ થતાં રૂપસેનના માતા પિતા આવે છે, રૂપસેન ન જોતાં બીજા દિવસે વાવ, તળાવ, કૂવા વિગેરેમાં રૂપસેનની તપાસ કરાવે છે, પરતુ રૂપસેનનો પત્તો લાગતો નથી

પછી રૂપસેનના માતાપિતા રાજા દ્વારા સૈનિકો પાસે તપાસ કરાવે છે પરંતુ કોઈ ઠેકાણે રૂપસેનનો પત્તો લાગતો નથી, આ વાત સુનંદાને મળતા સુનંદા પણ ગુપ્ત પણે રૂપસેનની ઘણી તપાસ કરાવે છે પણ પત્તો લાગતો નથી પછી સુનંદાએ માન્યુ કે રુપસેન મારા લાગીના વિગેરે લઈ ગયેલ છે; એટલે ચોરોએ તેઓને લૂટી મારી નાખ્યા લાગે છે, સુનંદા પણ ઘણો શોક કરે છે

સુનંદાના ગર્ભને એક મહિનો થતાં સુનંદાનો અવાજ ભારે થાય છે, ગરદી પણ અવાર નવાર થઈ જાય છે, અંગ પણ અવારનવાર તૂટે છે, વિગેરે ગર્ભ ચિન્હો દેખાવા લગ્યા

સુનંદાને ગર્ભની ખબર પડતા પોતાનું પાપ છૂપાવવા ભયંકર ઝેર દ્વારા ગર્ભને મારી નાખે છે.

કાગડાને ગોળી મારવા જતાં હંસ ઉપર ગોળી પડે છે અને હંસ તત્કાળ મૃત્યુ પામે છે હંસ મરીને હરણ બને છે....

થોડા વખત પછી સુનંદા અને તેનો પતિ જંગલમાં રસાલા સાથે બેઠા છે, ત્યાં સંગીતના સૂરો રેલાઈ રહ્યા છે, સંગીતના અવાજથી હરણીયાઓ દોડતા દોડતાં આવી સંગીત સાંભળવા બેઠા છે, સંગીત પૂર્ણ થતાં બધા હરણીયા ભાગી જાય છે...પરંતુ, રૂપસેનનો જીવ હરણ ભાગતું નથી. સુનંદાને ભૂખ ઘણી લાગતાં હરણને મારી તેનું માંસ સુનંદા ખાય છે બન્નેને હરણનું હરણનું માંસ ખૂબ જ ભાવે છે, તેજ ટાઈમે જ્ઞાની મુનિ માથું ધુણાવે છે, સુનંદા આ જોતાં મુનિને પૂછે છે કે આપ જેવા! મહાત્માઓ, વગર કારણે કોઈ ચેષ્ટા કરે નહીં તો માથું ધૂણાવવાનું શું કારણ છે? તે કહો.

કહેવામાં મજા નથી તમને કહીશ તો ગમશે નહીં, અનર્થ ન થાય તેની બાંહેધરી આપો તો કહું...

સુનંદા અને તેનો પતિ કહે છે કે મહારાજ ખુશીથી કહો કોઈ અનર્થ નહીં બનવા દઈએ ...

એટલે મુનિ મહાત્માએ રૂપસેનના ભવથી માંડીને હરણના ભવનો વૃત્તાન્ત કહ્યો, આ વાત અક્ષરે અક્ષર સાંભળતા સુનંદાને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો, સુનંદાને થયું કે વિષયન જેમને દુઃખ રહ્યા, પણ...વિષયના સ્મરણથી રૂપસેન કેવી કદર્થના પામ્યો...હા..હા... બધો અનર્થ થઈ ગયો,

સંસારના વિપાક

ઉજજેયનની નગરીમાં આજે સહુની એકજ મકાન ઉપર દ્રષ્ટિ પડતી હતી કારણ કે નાગદત્ત શેઠે એ પોતાના લોહીનું પાણી કરીને, પાણીની માફક પૈસા વાપરીને એક તોતિંગ ઇમારત ઉભી કરી છે, એ મહેલને બનતા બનતા બાર બાર વર્ષ વિતી ગયા છે હવે દૂર સુદૂરથી, ચિતારા ને બોલાવી તેના ઉપર સુંદર નકસી અને ચિત્રકામ વગેરે નાગદત્ત કરાવી રહયો છે આ જોતાં ચાર જ્ઞાનના ધણી મુનિવર ત્યાં આવે છે, અને નાગદત્તની આ ચેષ્ટા ને જોઇને તેઓને હસવું આવી જાય છે.

નાગદત્ત સમજે છે કે આ મુનિવર વગર કારણે હસે નહી જરૂર આમાં કોઈ ઇદમપયોપ રહેલો છે ઠીક, અવસરે મુનિરાજને જઇને પૂછીશુ.

નાગદત્ત પોતાના કાર્યમાં મશગુલ છે. ટેકરી પાછળ સૂર્ય નારાયણ અદ્રશ્ય થતાં વાતાવરણ શાંત જામેલું છે. માલીક જતાં જેમ ઘર સૂનમુન થઇ જાય; તેવુ દ્રશ્ય દેખાતું હતું. નાગદત્તને પણ મુનિવર હસીને જતાં તેના જીવનમાં મુનિવર હસ્યા તે જિજ્ઞાસાને જાણવા માટે મન સૂનમુન બની ગયું છે

નાગદત્તના પિતા જે આવે, તેઓની સાથે અનિતિ, અન્યાય કરવામાં પૂરા શૂરા હતા. ટેરી ખરીદવા જાય તો

[illegible]

નાગદત્ત દુકાને જાય ત્યારે બારણું બંધ કરી, કામાંધ ચેષ્ટા ઓ કરતાં સંસારના સુખ ભોગવે છે.

એકવાર નાગદત્ત કેઈક કારણસર ઘરે આવતાં બારણું બંધ દેખતાજ બારણુ બહારથી ખખડાવે છે, પરંતુ બારણુ. ન ઉઘડતા કમાડની ફાડ માંથી આ બન્નેની કામાંધ ચેષ્ટા જોતા નાગદત્ત છંછેડાય છે, જ્યરે નાગણની પૂંછડી પર ભારે પગ પડતા, વિકરાલ કાળની ભય કરતાથી જેમ નાગ ફૂંફાડા મારે છે તેમ નાગદત્ત બારણાને પાટુ ગબ્દા મારીને, બારણું તોડી નાખે છે, બારણુ તૂટતાં જાર પુરુષને પેટમાં પાટુ મારી તેણે યમના સદને પહોંચાડે છે, મરતી વેળા આ જાર પુરુષની ભાવના એ આવી, મે ખરાબ કર્મ કર્યો તેનુંજ આ ફળ ભોગવવું જોઇએ જેથી તે મનુષ્ય ભવમાં નાગદત્તના પુત્ર રૂપે જન્મે છે એ પુત્ર મોટો થતાં નાગદત્ત પુત્રને પોતાના ખોળામાં બેસાડી રમાડી રહ્યો છે. બાજુમાં તેની પત્નિ રત્ન જડિત પખાથી વિંજણો નાખી રહી છે નાગદત્ત ભોજન કરી રહ્યો છે, તે સમયે આ પુત્ર નાગદત્તના ભાણામાં મૂતરી રહ્યો છે. અને નાગદત્તને એ ખબર નથી, એટલે તે બેટાની ભેગું પેશાબનું પાન કરી રહ્યો છે આ જોઈ મુનિવરને હસવું આવે છે ત્યારે નાગદત્તને લાગે છે કે વારંવાર મુનિવર મારી વાતમા હસે છે તેઓને હું જે કરું તેમાં શું લેવા દેવા છે માટે હવે મુનિવરની એકવાર ખબર લઉં કે મહારાજ, તમે અમારી બાગતમાં કેમ હમતગિરી

ઘસડીને કસાઈખાને લઈ જાય છે. તે સમયે મુનિ મહાત્મા સંસારનો તમાશો જોઈ માથું હલાવે છે.

આ બાજુ ઘેટાને નાગદત્તની દુકાનેથી નહીં છોડાવવાથી ઘેટો ભયંકર આર્તધ્યાન કરે છે; અને તે પ્રસંગે તિક્ષ્ણ ચકમકની તલવારથી ઘેટાના 'રામ' બોલાવી નાખે છે. ઘેટો તરફડતો મરીને પહેલી નરકે જાય છે....

સાંજે દુકાનનું કામ પતાવીને નાગદત્ત મુનિવર પાસે આવે છે અને પૂછે છે, કે મહારાજ તમો વારંવાર અમારી બાબતમાં કેમ હસો છો, ત્યારે મુનિવર જવાબ, આપે છે કે, કહેવામાં કાંઈપણ મજા નથી. ત્યારે નાગદત્ત કહેવાની હઠ પકડતા મુનિવર કહે છે કે તું, મહેલ બનાવે અને ભોગવે એમાં અમારું શું જાય છે, પરંતુ, તારુ આયુષ્ય સાત દિવસનું બાકી છે, અને મને થયું કે નાગદત્ત શાનો મટે મોટી મહેનત કરી રહ્યો છે, એટલે મને હસવું આવ્યું....

બીજીવાર તું ખાઈ રહ્યો ત્યારે હું એ માટે હસ્યો કે જે તારો પુત્ર છે તે હેતુથી તું પ્રેમથી રમાડી રહ્યો હતો, તે સમયે ખાતી વેળાએ તારા પુત્રે પેશાબ કર્યો, અને તે પેશાબવાળી રોટલી ખાધી તે તારો પુત્ર તે ગયા ભવમાં તારી સ્ત્રીનો જાર પુરુષ હતો, કે જેને તે મારી નાખ્યો હતો, તે આ પુત્ર આ ભવમાં તારી સંપત્તિ ઉડાડી દેશે તેમજ તારી પત્નિને પણ તે મારી નાખનારો છે.

ઘંટડિ અને ઘંટાનાદ

ખરેખર ઇચ્છાની કોઇ તૃપ્તિ નથી. આશાનો કોઈ અંત નથી, અગ્નિમાં ઘી હોમીએ તો અગ્નિ શાંત થાય ખરો ? બસ, તેવી રીતે આ વિષયસુખ છે !

શરીરને ગમે તેવા ફ્રુટના રસ પીરસાવો, સાલમપાક અને બદામપાકથી શરીરનું પાલન કરો, રસાયણો અને દવાઓથી એની મજબૂત કરો, સારા સારા કપડાં પહેરાવી એને સુસજ્જ કરો...પણ અંતે એકવાર એ કડડડ ભૂસ થવાનુ છે તો તેની સુશ્રુષામાં આત્માનો શું સક્કરવાર વળવાનો છે ?

સદાને માટે જગતમાં કોઈ અમર થયું નથી, થવાનું નથી અને થશે પણ નહિ, માટે માનમેળા સારૂ બાહ્ય પ્રવૃત્તિનો અંત આણવો પડશે ભૌતિક સુખમાંથી પાછું ફરવું પડશે વૈષયિક સુખને ગટર સમાન માનવાં પડશે... તો આમાંથી સાચુ સુખ પ્રાપ્ત થશે...!

ન બનવાનું બને તેનું નામ સંસાર....!

કર્મના ઉદય એ નિર્જરામાં સહાયક છે તેથી તે વખતે હાયવોય કરી તેને કર્મબંધના હેતુ બનાવાય નહિ !

ઉન્મત્તજીવનમાં ઠોકર જરૂરી હોય છે ઠોકર એ દીપક છે

તાકાત છે; છતાંએ મુખ્યતયાએ વાત કરીએ છીએ.

માન્ત્રિક સામગ્રીનો સદુપયોગ સુંદર મન આપે છે યાન્ત્રિક સામગ્રીનો સદુપયોગ સાચું ધન આપે છે. તાન્ત્રિક સામગ્રીનો સદુપયોગ સુંદર તન આપે છે અહીં યાન્ત્રિક એટલે આકૃતિ, તાન્ત્રિક એટલે જડસામગ્રી અને માન્ત્રિક એટલે મંત્રાક્ષરો સમજવા

નવા વિકારોને મારવા માટે સિદ્ધચક્ર યંત્ર રાખો. જુના વિકારોને મારવા મા નમસ્કાર મત્ર જપો.

વિકાર મારવા માટે તન્ત્રની જડ સામગ્રીને પ્રશસ્ત સામગ્રીમાં ફેરવો કામના વિકાર મારવા માટે યંત્રનું યોજન છે અને રામ-પરમાત્માને વસાવવા માટે મ ત્રનુ વિધાન છે.

પહેલાં બીજ વાવો, પછી ખેરો, ત્યાર બાદ મેઘના-વરસાદથી તેમાંથી અંકુર ફુટશે લીલાછમ છોડો વિકસશે. ધન-ધાન્યથી સંયમ આત્મ ધરા ધન્યવ તી બનશે, તે પહેલાં દામના વિકાર મારો અને પછી કામના, પછી મનના વિકારો મારો. પછી આત્મા ગુણગણના સમૂહથી ગૌરવવંતુ ગુલાબ બની જશે!

મંત્ર એ બટન છે, યત્ર એ પાવર છે. તંત્ર એ 'એનેમલ' રૂપ છે સદ્ભાવ એ બલ્બ છે અને ચિત્તનો આનંદ એ પ્રકાશ છે ગમે તેટલો પાવર કે બટન સારું હોય પણ 'એનેમલ' રૂપ કબો ટેય તો ચિત્તમાં આનંદનો પ્રકાશ નહિ થાય અને બટન વિના તો પ્રકાશ નહિ જ મળે

મોહની મખ્ખી ચૂસ અંઝીરમાં મ્હાલવાનું ભૂલીને સદાનંદ, ચેતનાનંદ, પરમાનંદ, ચીદાનંદાનંદ નંદન વનમાં મહાલવા જેવું છે. અરે ! પ્રદીપમાં પતંગીયાની જેમ દેહનું ન્યોચ્છાવર કરવા જેવું છે !

પ્રેમનો ઘનિષ્ટ સબંધ છે નિષ્કામ વૃત્તિ સાથે, નથી તેને રૂપ સાથે લેવડ દેવડ, નથી તેને યૌવનના લાભની સાડા બારી, નથી તેને જોઇતી સત્તાની ચરામપોશી, નથી તેને જોઇતી કીર્તીની કલમપોથી.

પ્રેમ અને મોહનું વિભાગીકરણ આ પ્રમાણે પડે છે પ્રેમ એ ભાવનામાંથી ઉત્પન્ન થાય છે, ત્યારે મોહ એ વાસનામાંથી ઉત્પન્ન થાય છે પ્રેમ અષાઢી મેઘની રમ્ય રચના છે, ત્યારે મોહ એ અકાળે થતુ મહા મલિનાનુ માવઠુ છે પ્રેમ એ સ્ફટિક રત્ન જેવો છે, મોહ એ બીલોરી કાચના કટકા જેવો છે, માટે પ્રેમ એ પોલાદી (લોખંડી) તત્વ છે, મોહ એ ઇમીટેશન વસ્તુ છે

પ્રેમ એ સુધારસનું સરવૈયું છે, પ્રેમ એ અહંઓની બાદ બાકી છે, પ્રેમ એ ગુણોનો ગુણાકાર છે છે. પ્રેમ એ સર્વેનો ભાગાકાર છે, પ્રેમ એ ઉન્નતિનું દર્શન છે સ્પર્શન છે, તાદાત્મ્ય છે, તારતમ્યતાનો અભાવ છે વિશ્વ માંગલ્યની જ્યોત છે

યાદ રાખજો કે પ્રેમમાં દયાળુતા છે, પણ દીનતા નથી

વિશ્વભરમાં તમારી કીર્તિની કલગી ચઢે તેવી તમારી મહત્વ-કાંક્ષા છે ? તો તે પહેલાં તમે, વસુધૈવ કુટુંબકમ્ ની ભાવના ભાવો.

તમે વિશ્વના તમામ આત્માને તમારાથી પર ન માનો. જ્યારે વિશ્વના આત્માઓ તમારા કુટુંબી બની જશે પછી કુટુંબી કુટુંબના માણસોને ન ઓળખે તેવું બને ખરું ?

વિશ્વના આત્માઓ તમારા બની જશે, ત્યારે તમારો અને વિશ્વનો તાદાત્મ્ય સબંધથી જોડાણ થઈ જશે, પછી તમારી ખ્યાતિની જરૂર તમને નહીં લાગે.

તમારા કુટુંબના કોઈ માણસની ભૂલો તમને જગતમાં જાહેર કરવાનું મન થતું નથી કારણ કે તમારો તેના ઉપર સ્નેહ ભાવ છે જ્યારે અખુ જગત તમારું કુટુંબ બની જશે ત્યારે વિશ્વના જીવોની ભૂલોને જાહેરાત કરવાનું મન હશે તો ભૂલાઈ જશે

તમે તમારા કુટુંબના માણસની નિંદા નથી સાંભળી શકતા. કારણ ત્યાં તમારો મમતા ભાવ છે, તેવી રીતે વિશ્વના જીવો પ્રત્યે તમારો મમત્વ ભાવ જાગશે ત્યારે તમે કોઈની નિંદાનો એક હરફ પણ સાંભળવા માટે શક્તિમાન નહીં હોવ ? અને જે વ્યક્તિ નિંદા કરતી હશે તેની પણ નિંદા તમારામાં નહીં હોય, કારણ કે તે પણ તમારાથી પર નથી, અંતરંગ કુટુંબી છે

વિશ્વને તમે કુટુંબ માનશો, પછી તમે જ્યાં જશો ત્યારે કોઈ વસ્તુની તમને અપેક્ષા નહીં રહે કારણકે કુટુંબીને કુટુંબ પર પ્રેમ-વાત્સલ્ય હોય છે. વાત્સલ્યથી તે બધું સમર્પણ કરે છે વગર માંગ્યે જ્યાં મળતું હોય ત્યાં માંગવાથી મશ્કરીને પાત્ર કોણ બને ?

પ્રેમ એ ખાડા કે ખાબોચિયાના ગંદવાડમાં આળોટવાનું નથી, પણ હિમાલય પર્વતના પરમ શિખરનો પરમ પ્રવાસ છે પ્રેમ એ શારીરિક ચુંબન કરતું ચવાણું– ચેવડો નથી, પણ પ્રેમ એ રમ્ય રસ છે, રસગુલ્લા છે, રસેરસના રસાયણની રસસા-સામગ્રી છે પ્રેમ એ દુઃખ અને દારિદ્રનું ખરખરીયું આપનાર નથી પણ સુખ અને સમૃદ્ધિનો શણગાર અ પનાર શકિતનો સંજનહાર છે.

પ્રેમ એ નિર્દય, નિષ્ઠુર વૃત્તિઓને નિર્મળ નીરથી નવરાવનાર છે પ્રેમ એ તો ખમીરવંત બનાવનાર અમૃતવેલ છે પ્રેમ એ શબ્દ નથી, પ્રેમ એપ નુ નથી, પ્રેમ એ પુસ્તક નથી, પ્રેમ એ લાયબ્રેરી નથી, પ્રેમ એ વિશ્વનો મહામૂલ્ય શબ્દ ભંડારનથી, કારણ કે, તેની તોલે તે પહોંચી શકતા નથી મ ટે પ્રેમ એ યુગાન્તરથીચાલી આવેલુ યોગીનુ યોગદર્શન છે પ્રેમનું યથોચિત

અભિવાદન કરવા મા ટે સાહિત્યકારો હામ ભીડી શકતા નથી અરે, પ્રેમરંગીન ગાઈ કવિઓ થાકયા અને શાસ્ત્રીઓ અકળાયા બેજ્ઞાનિકો પણ વામન બન્યા.

હવે લો, આ શરબતનો ઉપાય; સુરકો, કલા ! સહુ ક્રોધને સમાવી લેવાના સાગરમાંથી ગંભીરતાના નીર લઈ આવો. જાતને પીવી બીજાને સુખ આપવાની શેરડીમાંથી સાકર લઇ આવો, સંયમ લીંબુનો સબરસ ભેળવો. બની જશે મજેનું સરબત ! તે પ્રેમનું સરબત તમે ગટગટાવો, બીજાને ગટગટાવા દો. તેમાંથી પ્રગટશે શાંતિ, ગવાશે સુખના ગીતો, પમાશે પ્રકાશ, મન ડોલી ઉઠશે, તન નાચી ઉઠશે, વાણીમાંથી ફુલડાં ઝરશે, અંતરના ઉંડાણુમાંથી અહંકાર જશે.

પછી ? તમે તમારા દિલના દેવ બની જશો, તમે તમારા હૈયાના હાર તરીકે ગુંથાઇ જશો અરે ! અંગેઅંગે ઉમંગના રંગોથી રંગાઇ જશો. રંગાવા દો–રંગાવા દો–એજ અભિલાષું છું !

× × × ×

સદ્ભાવનો થાળ

જ્યાં સુધી જીવનમાં જાગૃતિનો પ્રાદુર્ભાવ થતો નથી ત્યાં સુધી પ્રેમનું પ્રગટીકરણ થવું મુશ્કેલ છે પ્રેમના પ્રગટીકરણ માટે ઇંદ્રિયિક સુખમાં અમોહ બનવું જોઇએ, નિષ્કામ વૃત્તિના રાગમાં રંગાઇ જવું જોઇએ, પછી પ્રેમનો સાગર ઉભરાય !

જીવો પ્રત્યે દ્વૈત બુદ્ધિને અગ્રેસર ન બનાવતાં અદ્વૈત અભેદ બુદ્ધિને અગ્રેસર બનાવજો સંસારના જડ પદાર્થમાં જકડાઇ ન જજો આત્માને આત્માનંદના અમી અંજન આંજજો કામગુખમાં ઠેકાણું ન કરજો.

જ જીવનના સુંદર ફુવારા રહેલા છે કાંસામાં અવાજનો રણકાર છે, પણ તેની કિંમત સોના સમાન નથી!

કાળી જમીનમાં પાક સુંદર થાય છે તેમ દુઃખ રૂપી કાળી જમીનમાં ધર્મ સારો થાય છે એટલે કહેવત પડી કે, "સુખમાં સાંભરે સોની, દુઃખમાં સાંભરે રામ"

તમારા ઘરે મહેમાન કે મિત્ર આવે તો તમે તેનું સ્વાગત કરો છો. તમારા પૈસા દ્વારા તેની સરભરા કરો છો, કારણ કે, મહેમાન એ તમારી હુંફ છે એ તમને પ્રતિકૂળ સંજોગોમાં માર્ગ આપે, દુઃખમાં સહાયક થાય છે. તેવી રીતે દુઃખ તમારુ મહેમાન બને તો તમે તેનુ મહેમાનની માફક સ્વાગત કરો; કારણ કે દુઃખ એ ભવિષ્યમાં અનુકુળ સંજોગો કરાવનાર છે સુખમાં પાગલ ન બનવા માટેની સુદર સલાહ આપે છે. મહાપુરુષો તો દુઃખને ભેટવા ગયા, તો તમે દુઃખનું સ્વાગત ન કરો ?

દુઃખ જરૂર આપણી આશાની ડાળીઓ કાપી નાખે છે પણ નવી ફૂલ સામગ્રી તૈયાર કરી આપે છે. ડાંખળી કરતાં ફૂલની કિંમત ઘણી છે !

(૯) પ્રેમ એ નદીનો બંધ છે-જે અનેક ખેતરોને હરિયાળાં બનાવે છે અનેક ઘણું અનાજ પકાવીને અનેકને જીવાડે છે. પ્રેમ નદીનો બંધ અનેક ભવ્ય જીવોને હરિયાળાં બનાવે છે ગુણે રૂપી અનાજનો પાક પકવીને અનેકને જીવાડે છે!! મોહ એ વિફરેલી નદી છે, જે અનેક ગામોનાં ગામો ડુબાડે છે... તેવી રીતે મોહ અનેક જીવોને ભવસમુદ્રમાં ડુબાડે છે!

(૧૦) પ્રેમ એ મોતીનું પાણી છે, મોહ એ માટલાનું પાણી છે, મોતીના પાણીની કિંમત ઘણી છે, માટલાના પાણીની કિંમત નહિવત પણ નથી

(૧૧) પ્રેમ એ ચકમકતુ ગુલાબનું સૌંદર્ય છે, મોહ એ કોઢ રોગની સફેદાઈ છે

(૧૨ પ્રેમ એ નિરોગી દુધ છે, મોહ એ ફાટેલુ રૂધ છે.

(૧૩) સાકર અને મીઠું દેખાવમાં સરખા છે, તેમ પ્રેમ અને મોહ દેખાવમાં સરખાં છે, પણ સાકરમાં મધુરતા છે, મીઠામાં ખારાશ છે, તેવી રીતે પ્રેમમાં મધુરતા છે, પણ મોહમાં ખારાશ છે!

(૧૪) મોહ એ ઘાણીના બળદની ઠેરના ઠેરની કહાણી છે, પ્રેમ એ "કદમ કદમ બઢાયે જા" ની ગૌરવવંતી પ્રગતિ છે.

(૧૫) પ્રેમ એ સરિતાના સલિલની રહેર છે, મોહ એ ગંદા ખાબોચિયામાં જકડાપણું છે.

જ જીવનના સુંદર ફુવારા રહેલા છે કાંસામાં અવાજનો રણકાર છે, પણ તેની કિંમત સોના સમાન નથી!

કાળી જમીનમાં પાક સુંદર થાય છે તેમ દુઃખ રૂપી કાળી જમીનમાં ધર્મ સારો થાય છે એટલે કહેવત પડી કે, "સુખમાં સાંભરે સોની, દુઃખમાં સાંભરે રામ"

તમારા ઘરે મહેમાન કે મિત્ર આવે તો તમે તેનું સ્વાગત કરો છો. તમારા પૈસા દ્વારા તેની સરભરા કરો છો, કારણ કે, મહેમાન એ તમારી હૂંફ છે એ તમને પ્રતિકૂળ સંજોગોમાં માર્ગ આપે, દુઃખમાં સહાયક થાય છે. તેવી રીતે દુઃખ તમારું મહેમાન બને તો તમે તેનું મહેમાનની માફક સ્વાગત કરો; કારણ કે દુઃખ એ ભવિષ્યમાં અનુકુળ સંજોગો કરાવનાર છે સુખમાં પાગલ ન બનવા માટેની સુંદર સલાહ આપે છે. મહાપુરુષો તો દુઃખને ભેટવા ગયા, તો તમે દુઃખનું સ્વાગત ન કરો ?

દુઃખ જરૂર આપણી આશાની કળીઓ કાપી નાખે છે પણ નવી ફૂલ આમથી તૈયાર કરી આપે છે. ડાંખળી કરતાં ફૂલની કિંમત ઘણી છે !

જ જીવનના સુંદર ફુવારા રહેલા છે. કાંસામાં અવાજનો રણકાર છે, પણ તેની કિંમત સોના સમાન નથી!

કાળી જમીનમાં પાક સુંદર થાય છે તેમ દુઃખ રૂપી કાળી જમીનમાં ધર્મ સારો થાય છે એટલે કહેવત પડી છે, "સુખમાં સાંભરે સોની, દુઃખમાં સાંભરે રામ"

તમારા ઘરે મહેમાન કે મિત્ર આવે તો તમે તેનું સ્વાગત કરો છો તમારા પૈસા દ્વારા તેની સરભરા કરો છો, કારણ કે, મહેમાન એ તમારી હૂંફ છે એ તમને પ્રતિકૂળ સંજોગોમાં માર્ગ આપે, દુઃખમાં સહાયક થાય છે તેવી રીતે દુઃખ તમારું મહેમાન બને તો તમે તેનું મહેમાનની માફક સ્વાગત કરો; કારણ કે દુઃખ એ ભવિષ્યમાં અનુકુળ સંજોગો કરાવનાર છે સુખમાં પાગલ ન બનવા માટેની સુંદર સલાહ આપે છે મહાપુરુષો તો દુઃખને ભેટવા ગયા, તો તમે દુઃખનું સ્વાગત ન કરો ?

દુઃખ જરૂર આપણી આશાની કળીઓ કાપી છે પણ નવી ફૂલ સામગ્રી તૈયાર કરી આપે છે. કળી કરતાં ફૂલની કિંમત ઘણી છે!

જ જીવનના સુંદર ફુવારા રહેલા છે કાંસામાં અવાજનો રણકાર છે, પણ તેની કિંમત સોના સમાન નથી!

કાળી જમીનમાં પાક સુંદર થાય છે તેમ દુઃખ રૂપી કાળી જમીનમાં ધર્મ સારો થાય છે એટલે કહેવત પડી કે, "સુખમાં સાંભરે સોની, દુઃખમાં સાંભરે રામ"

તમારા ઘરે મહેમાન કે મિત્ર આવે તો તમે તેનું સ્વાગત કરો છો. તમારા પૈસા દ્વારા તેની સરભરા કરો છો, કારણ કે, મહેમાન એ તમારી હૂંફ છે એ તમને પ્રતિકૂળ સંજોગોમાં માર્ગ આપે, દુ:ખમાં સહાયક થાય છે તેવી રીતે દુઃખ તમારુ મહેમાન બને તો તમે તેનુ મહેમાનની માફક સ્વાગત કરો; કારણુ કે દુઃખ એ ભવિષ્યમાં અનુકુળ સંજોગો કરાવનાર છે સુખમાં પાગલ ન બનવા માટેની સુંદર સલાહ આપે છે મહાપુરુષો તો દુ:ખને ભેટવા ગયા, તો તમે દુ:ખનું સ્વાગત ન કરો ?

દુઃખ જરૂર આપણી આશાની ડાખળીઓ કાપી નાખે છે પણ નવી ફૂલ આમથી તૈયાર કરી આપે છે ડાંખળી કરતાં ફૂલની કિંમત ઘણી છે !

(૯) પ્રેમ એ નદીનો બંધ છે–જે અનેક ખેતરોને હરિયાળાં બનાવે છે અનેક ઘણુ અનાજ પકાવીને અનેકને જીવાડે છે. પ્રેમ નદીનો બંધ અનેક ભવ્ય જીવોને હરિયાળા બનાવે છે ગુણે રૂપી અનાજનો પાક પકવીને અનેકને જીવાડે છે!! મોહ એ વિફરેલી નદી છે, જે અનેક ગામોનાં ગા ડુબાડે છે... તેવી રીતે મોહ અનેક જીવોને ભવસમુદ્ર ડુબાડે છે !

(૧૦) પ્રેમ એ મોતીનું પાણી છે, મોહ એ માટલ પાણી છે, મોતીના પાણીતી કિમત ઘણી છે, માટલાના ણીની કિમત નહિવત પણ નથી

(૧૧) પ્રેમ એ ચકમકતું ગુલાબનુ સૌંદર્ય છે, મોહ એ ટોઢ રોગની સફેદાઈ છે

(૧૨ પ્રેમ એ નિરોગી દુધ છે, મોહ એ ફાટેલુ રૂધ છે

(૧૩) સાકર અને મીઠું દેખાવમાં સરખા છે, તેમ પ્રેમ અને મોહ દેખાવમાં સરખાં છે, પણ સાકરમાં મધુરતા છે, મીઠામાં ખારાશ છે, તેવી રીતે પ્રેમમાં મધુરતા છે, પણ મોહમાં ખારાશ છે !

(૧૪) મોહ એ ઘાણીના બળદની ઠેરના ઠેરની કહાણી છે, પ્રેમ એ "કદમ કદમ બઢાયે જા" ની ગૌરવવતી પ્રગતિ છે.

(૧૫) પ્રેમ એ સરિતાના સલિલની સહેલ છે, મોહ એ ગંદ ખાબોચિયામાં જકડાપણુ છે.